

IV metai.

№ 3.

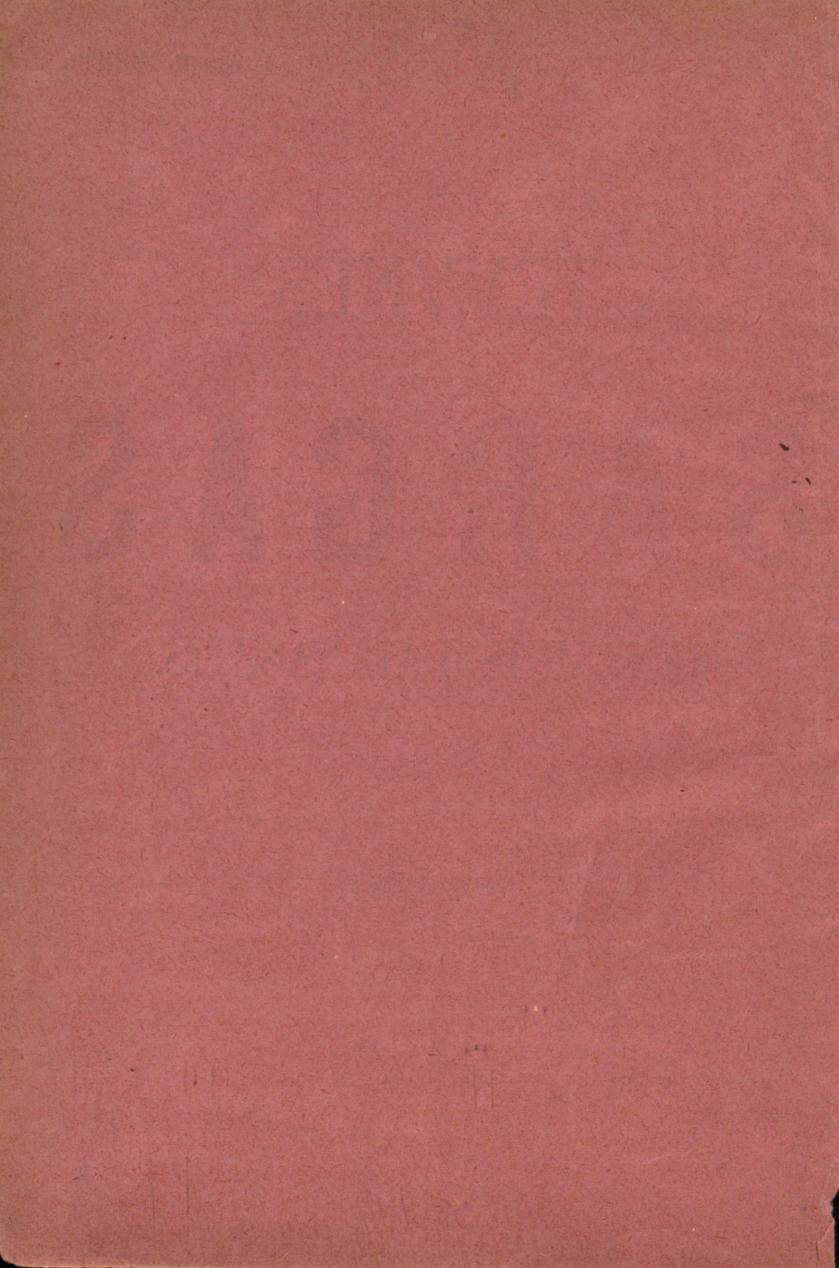
Kovas m. 1899 m.

TĖVYNĖS
S A R G A S

MĖNESINIS LAIKRASZTIS.

TILŽĖJE.

Tėvynės Sargas

mėnesinis laikraštis su paveikslėliais.

Stovi ant sargybos Lietuvių tautos:
szviesos, tikėjimo ir kalbos.

Gaunamas Prusuose už 50 kap. Tilžėje pas J. Lapiną (Goldschmiedestr. 8.)
Klaipėdoje pas Rikard Brusdeilyną kningų kupezių;
Amerikoje už 1 dolerį Scranton Pa. pas Rev. A. Kaupą (1423 n. Main Ave)

Aukas ant lietuviszkų rasztų priimame ir apskelbiame.

Turinys № 3.

1. Katekizmas ar gali užstoti
Elementorių? 2	pylės. P. <i>Kacziukas</i> . 10. Isz
Leckavos ir Laižuvos. P.
<i>Pauksztelis Kletkoje</i> 11. Isz Su-
valkų gub. — Vidurmiesčių.
P. <i>Neparmazonas</i> . 12. Isz
Gardeno gub. P. <i>Gardė-
niskis Lietuvis</i> . Isz Sziaulių.
13. Isz Amerikos. P. <i>Ameri-
kietis</i> . 14. Isz Chicagos.
2. Serbai-Lužiečiai ir Lietuviai.
P. <i>Embė</i> 4	8. Eilės su gaidą. 49
Derlus medelis. P. <i>Akyžada</i> .
3. Marų kapai P. A. B. <i>Grybas</i> 11	9. Paminavojimai. 50
1. A. a. kun. Pr. Butkevi-
czius. 2. kun. Biliakevicius
nusudytas. P. K. A. K.
4. Garb. Patronų. P. A. B. <i>Grybas</i> 12	10. Nauja kunigu „gudrybė.“
P. K. A. K. 52
5. Eilės 14
Biruta. P. <i>Margalis</i> .	11. Spaudos dalykuosė. 53
6. Musų mokyklos. 19
1. Ar apszvietimas, ar nuplė-
szimas? 2. Palangos mo-
kyklos. 3. Ministerskoje Na-
rodnoje Ucziliszce. 4. Za-
garės iszkala. 5. A. a. Vi-
luckis, szelpėjas Paprusio isz-
kalų.	12. Teip iszdaviką pamokino. P.
<i>Eketis</i> 54
7. Įvairios žinios. 31
1. Kaunę rengiamas muziejus.
2. Nuo Zarasų padangės.
3. Nuo Ukmergės padangės
4. Isz Peterburgo. 5 Isz
Vyžonų. 6. Isz Vasilizskės P.
<i>Veverselis</i> . 7. Isz Laižuvos.
P. <i>D-gis</i> . 8. Isz Petropylės.
P. <i>Vargdienelis</i> . 9. Isz Vents-	13. Eilės. 58
Zemaiczų Vyskupui. Akros-
tiks P. kun. Ant. Bortke-
vicius.
	14. Nuo rėdakeijos. 58

01117/21210

Katekizmas ar gali užstoti Elementorių?

Tilžės spaustuvninkai skundžias kits ant kito už užkirtimą kėlio prekybai naujomis, pataisytomis ir pagerintomis kningomis par atnaujinima senųjų, prastesniųjų. Išdavimas lietuviszkųjų kningų Tilžėjė yra teip paliktas kiekvieno valei, kad dedanczių kasztą nėkuomet neapleidžia baimė, beg už mėnesio nepasirodys tas pats veikalėlis kitoje spaustuvėje. Sustabdyti pikta tik vienu budu tegalima, t. y. par ypatingą susibendravimą „Gesellschaft“ spaustuvninkų. Užtektu dviejeto-trejeto sesijų ant metų, kad paliautu kertėję ant kits kito. To butinai reikalauja gerai suprastas jų paczių ir musų-pirkėjų interesas, ir pati szlovė. Spaustuvninkai, turėdami prieszakyje tik piningszką pelną, ne visados atsižvelgia ant vidurinės vertybės spaudžiamojo veikalo: by tik „gyliuotu;“ bet mokantį pinigus ne visados gerai iszeina, kad vardui arba pavirsiui neatsako turinys. Kiti praszo mus persergėti pirkėjus priesz palaikius; bet tai negalimas daiktas, nors raszysime apie spaudos naujinas: laikraszczių skaito daugiausiai keliolika tukstanczių, o pirkėjų yra szimtai tukstanczių.

Tokios mislįs atėjo mums į galvą, iszgirčius protavimą vieno perkupczio. Pone Vaiszgantai, sako jisai, Tamstos **Katekizmas** yra teip geras, trumpas ir pigus, kad nesuskubtumeme jo pristatyti, jei tik pridėtumi prie jo „didžiasias literas;“ dabar gi daugumas perka kitus, kamę randa tokiuos laksztelius, nės žmonės butinai reikalauja, kad **Katekizmas** butu vienkart ir **Elementorium**. Teip protaujantiems atsakome: jei spaustuvninkai prie Katekizmų primezga po lapelį literų dėlto, kad to reikalauja neiszmanantįs pirkėjai, tai labai blogai daro, nės apgauna norinczius nusipirkti gerą Elementorių; mums-gi, parupintojams kningų žmonių apszvietai, neprivalu apgaudinėti, atminant **vien** savo interesą. Parupintojams, spaudintojams ir platintojams privalu žinoti, kas labiaus pritinka, kas naudingesnis ir vesti isz paklydimo kiekvieną neiszmanantį.

Sztai Katekizmo dalykuosę yra vienas neiszpasakytai vodingas neiszmanymas, kad **Katekizmas** gali užstoti

Elementorių. Nei vienoje kalboje nėra tokių „katekizmskų elementorių,“ kaip prie mūsų. Yra, tiesa, dievobaimingų, bet tasai dievobaimingumas pasirodo ne iš ant pat pradžios padėtų poterių, bet iš krikščioniskai pamokinancio turinio. Žiurėkime-gi, kas tai yra Katekizmas, o kas Elementorius.

Katekizmas yra tai trumpas, supratimui lengvas tikybos mokslas; **Elementorium-gi** vadiname pradžia mokslo skaityti druką ir rankos rasztą. Todėl Katekizmas tik tiems tederai, kurie jau yra tiek pramokę skaityti ant Elementoriaus, kad jau lengvai gali suprasti, ką kningelė sako. Nuo Katekizmo nereikalaukite, kad jisai išmokytu skaityti, nės tai Elementoriaus darbas, tikro Elementoriaus. Koksai-gi Elementorius yra tikras ir koksai — ne tikras? Tikras arba geras Elementorius yra tasai, kurs pirmiausia rupinas kuolengviausiu budu išrodyti, kaip žmogaus tarsniai, arba balsai yra pažymiami ant popieriaus lapo. (Tie balsų ženklai vadinasi — literomis, arba raidėmis). Paskui, kaip iš tų ženklų, arba literų susikrauna cieli žodžiai ant popieriaus valig to, kaip iš balsų kraunas žodžiai luposė; dar toliaus, kaip iš žodžių susikrauna cieli sakiniai, reiszkiantįs, ką raszėjas tų žodžių mišlyjo ir norėjo pasakyti skaitanciam. Todėl jei skaitantįs nesuprato, kas cze paraszyta, jisai nemoka skaityti, nors mokėtu atskirus žodžius perskaityti. Aiszku, kad ėmus mokyties raszto, reikia varginti ne tiktai akis ir liežuvį, bet dar labiaus reikia sukti galvą, kad kiekvieną dalykelį permanytumi: kas cze ir dėlko teip? Mokymas-gi skaityti druką ant Katekizmo neverczia sukti galvą, nės skaitantis jau iš kalno žino kas iš to iszeis: daug Katekizmo dalykų žinome, dar nei nemate druko; todėl Elementorius, iš Katekizmo padirbtas, yra netikras, ne geras, ir tokių neverta reikalauti ir pirkti, nės ir keletą skatikų iszmesis, ir ko reikia, iszmingingo pamokinimo iszmingingai skaityti neįgysi. Teip skaityti, kaip skaito daugumas iš mūsų, žinoma, gali par didelį vargą pramokyti, bet kam dera toks mokslas, kad vieną Litaniją mokėsi skaityti, o antros nemokėsi? Kningą į bažnyčią neszas beveik kiekvienas lietuvis, o kiek iš jų yra tikrai mokanczių skaityti teip,

kad ir patsai suprastu, kas paraszyta, ir kitiems į ausis įdėtu gyvus žodžius? Mažai tokių tėra, o kaltas neatitinkantis mokymo budas išz negerų Elementorių. Visu mokytų augintojų pripažinti už geriausius Elementoriai su paveikslėliais, su nežinomais pasakojimais, kuriuos paskaicius, tuojaus reikia mėginti, ar mokėsi kitam pasakyti, ką dasižinojei išz kningelės. Jus reikalaukite Elementoriaus, sustatyto p. A. išz B., arba kitų panaszių; kad-gi reiks pramokti Religijos, tai pirkkite gerą Katekizmą, nors jisai ir neturėtu „didžiųjų literų“.

Jūs-gi, dirbėjai Elementorių, paliaukite manę, kad vienu szuviu gal du zuikiu nuszausti, t. y., kad mokydami skaityti ant Katekizmo, iszmokysite vienu kartu ir raszto, ir Religijos! Kad žmogus mokos skaityti, tai visą savo atidę turi įtempęs ant prideranczio suvartojimo ženklų, nejsistėbėdamas į žodžių prasmę, dėlto katekizmiszkų tiesų nesupras; kad iszmoksta visą atidę įtempti į sekimą žodžių prasmės, tai Elementoriaus neberekalaus. —

Serbai-Lužiečiai ir Lietuviai.

Sziaur-rytų kampa Saksonijos karalystės ir piet-rytinį kampa Brandenburgijos užima nedidelukė Slavėnų tauta, Serbų-Lužiečių — liekanos didelės tautos senodinių pietinių slavėnų. Ta serbų tauta dalyjas į žemuosius ir augsztuosius lužiečius, kaip lietuviai į žemaicius ir augsztaicius. Serbai lužiečiai, apskriesti išz visų pusių vokiečiais, rodos, turėjo pragaiszti vokietinimo vilniošę, kaip pragaiszo kiti pietų slavėnai; rodos, išz jų tegalėjo palikti tiktai keli szimtai vietinių pavardzių, vokiszakai perkreiptų. Pusiau 15 amžiaus lužiečių kalba buvo iszmesta išz sudo, bažnyczios ir mokyklos, — ir lužiečiai pradėjo virsti į vokiečius. Bet, ant jų laimės, pasirodė Liuter'is, pradėjo škelbti savo tikėjimą. Noras patraukti žmonių liaudę, minią prie naujo mokslo privertė liuteranizmo apasztalus griebties žmonių kalbos. 16 amžiuje pasirodo lužiečių kalboje kelios kningos liuteriszkos dvasiszakai pamokinanczios. Katalikų kunigija, bijodama prarasti dalį savo avinyczios,

teip-gi pasiskubino išduoti lužiečių kalboje kelias kningeles dvasiškos įtalpos. Ir teip paliko padaryta pradžia užlaikymo lužietiškos kalbos. Vienok toks mažmažys negalėjo daug szildyti, negalėjo išszjudinti lužiečiuosę nacionaliziskus jausmus — susipratimą. Par visą 17 amžių lužiečiai virto į vokiečius. Bet sztai pabaigoje 17 amžiaus pasirodo karsztas, rintas tėvynainis-patrijotas Mikolas Braucel (kiteip Frencl). Sukruto lužiečiai, ir to sukru-tėjimo vaisiu buvo 1728 met. atspaustas visas Szventrasztis lužietiškoje kalboje. Apart išzguldymo Szventraszczio, apart surinkimo maldų ir dvasiškų giesmių, apart moksliszkų veikalų paskirtų vispusiszkam tyrinėjimui lužiečių, tautystės užlaikymas pasiremdavo ant pamokslų. Sunkiū nuopuliu pirmutiniam iš numirusių atsikėlimui lužiečių buvo septinmetinė karė, kuriai pasibaigus vis mažiaus ir mažiaus rodės lužietiszkų kningų. Jei toks buvo likimas augsztųjų lužiečių, tai dar liudnesnis buvo padėjimas žemųjų lužiečių gyvenanczių po Prusijos valdžią. Tenai lužiečius Prusų valdžia, kaip įmanė, teip vertė į vokiečius.

Antroje pusėje 18 amžiaus mokyti žmonės pradėjo teirauties apie lužiečius. Raszė apie juos moksliszkas kningas, raszė lotyniszkai, vokiszkai. Bet išz to lužiečių tautystė nedaug tepelnė. Dar sunkesnis jų buvo padėjimas pradžioje 19 amžiaus, pasibaigus karei su Napoleonu. Augsztesnioji liuoma, inteligencija susivokietinusi, lužiečių laudė palikta savo spēkoms. Veltynės su vokietinimu buvo nelygios, bet cze lužiečiai parodė savo dvasios tvirtumą ir išz ristynių išzėjo pergalėtojais. Vadovais dvasiszko prabudimo lužiečių tautos stoja duszios ganytojai, išzėję išz lužiečių laudės, susipažinę su lužietiszką kalbą nuo pirmų dienų savo amžiaus. Pirmuoju veikėju to laiko reikia pripažinti Budiszino pastorą Andriejų Lubenskį (1790—1840). Jo bicziulis daktaras Pr. Klin (1790—1855) ne tiek szelpė lužiečius savo rasztais, kuriuos raszė vokiszkai, kiek įtekmingu užtarymu „ziemskam“ seimę, kurio sąnariu buvo. Zeiler'is (1804—1872) prakilnas lužiečių poetas, mokytas ir raszytojas.

Tas krutėjimas, Lubenszko pradėtas, pabaigoje treciosz deszimties metų labai prasiplatino acziū Jonui Ernestui

Smolieriui (1816—1884). Budiszino gimnazijoje keturiolikos metų Jonas Ernestas Smoler'is jau pradeda tarnauti savo tautai: jis savo draugų szirdysę budina meilę dėl savo prigimtos lužietiszkos kalbos, ir pagal jo rodos lužiečiai mokytiniai liuososę valandosę **pradeda sznekėti tiktai lužietiszkaĩ.** 1836 met. Smoler'is įstojo į teologiszką fakultetą Braslavo universiteto, kur jis susipažino su karsztu Czekų patrijotu profesorium Purkinje, nuo kurio iszmoko czekiszką kalbą. Czionai 1838 met. Smoler'is kartu su Rasleriu suszliejo studentų draugystę, kurios tikslas buvo — tyrinėti lužietiszką kalbą, istoriją, etnografija. Tokipat draugystė gema ir tarp Budiszino gimnazijos mokytinių. 1849 met. Zeiler'is pradėjo iszduoti lužietiszką laikrasztį „Tydzenska Novina“. Smoler'is jam padeda. Buvo tai pirmutinis laikrasztis lužietiszkoje kalboje. Acziu Smolerio triusai atsiranda lužiečių inteligencija, mokyti lužiečiai; stinga tiktai abelnos draugystės, kuri suvienytu visus lužiečius. Ir sztai lužiečių patrijotuosę gema mislis įkurti teip vadinamą „Sierbską Maticą“ ant paveikslo panaszių draugyszių pas kitus slavėnus. Ta „Mocziutė“ turėjo suvienyti visus serbus lužiečius, turėjo buti jiems skaisczia žvaigždė neperstotinai rodanczia, jog jie yra skirima tauta, jog jie yra Serbai-lužiečiai. Negalėjo gimi vaisingesnė mislis, ypatingai jų padėjimę, pardalytų į dvi dali — į augsztuosius ir žemuosius, ir į du tikėjimu — į katalikus ir liuteranus, ir gyvenanczių dvejosę karalystėsę — Saksonijoje ir Prusijoje. 1847 met. „Mocziutė“ pradėjo iszleisti ligsziolaik tebesanti laikrasztį „Czasopis Maticy serbskeje“, paskirtą tyrinėjimui lužiečių istorijos, etnografijos, kalbos ir tt atneszusi didelę naudą užlaikymui lužiečių tautos. Pirmutiniu redaktorium „Czasopes'ò“ buvo garsus Jonas Smoler'is.

Sumisziman 1848 metų lužiečiai nesikiszė — klausė savo vadovų draugystės „Mocziutės“, užlaikė isztikimybę savo karaliui. Ne gana to, tam pacziam laikę „Mocziutė“ naudojosi isz geros prakės, padavė karalini praszyną su penkiaĩs paraszų tukstancziaĩs, melddami įvesti lužietiszką kalbą mokyklon, bažnyczion ir sudan. Karalius, atmindamas lužiečių gerą pasielgimą sumiszimo laikę, 1849 met.

iszklausė jų praszymo ir lužietiszka kalbą pripažino už oficijalizka Saksonijos Lužietijoje. Pripažinimas paties karaliaus lužiečių tautos ir nuoravumas lužiečių patrijotų padarė labdaringą įtekmę ant visų lužiečių: lužietis, kaimos gyventojas, neseniai dar prislėgtas, izsbaugintas, drąsiai pakėlė galvą, lužietiszka kninga paliko jam teip reikalinga, kaip kasdieninė duona, o gretim dvasiszko atgyjimo sparų žingsniu pradėjo žengti ir materijalizskas turtingumas.

Pagrįzkime prie „Mocziutės“ darbų. Ji nepasikakino izsdavimu „Czasopis'o“. Ji turėjo sau už tikslą izsdavimą visokių populiariškų kningu. 1855 met. atspaudė kalendorių dėl tuziečių liuteronų, o 1868 met. tokį pat kalendorių. dėl katalikų. 1854 met. ant visotinio „Mocziutės“ sanarių susirinkimo buvo nuspręsta izsidalyti sanariams į visokias mokslo szakas: į filologiszka, istoriszka, gamtos szaką, pedagogiszka, beletristiszka. Kožnas sanarių skyrius dirba savo darbą. Filologiszkoje szakoje buvo vadovu mokytas daktaras Pful. Ta szaka (1857—1866 m.) izsleidė didelį lužietiszka žodyną. Kitos szakos teip pat nedykinėjo — izsdavė daug visokių moksliszka kningu.

Ir szendien lužiečiai turi jau turtingą literatūrą kožnoje mokslo szakoje. Czion reikia priminti kunigą Horm didelį lužiečių patrijotą ir darbininką ant literatūros dirvos savo prigimtoje kalboje. Jis mirė neseniai. Užperniai Drezenę ant parodos lužiečiai pastatė savo kaimiukę, savo muzeum. Ant tos parodos lužiečiai vilkėjo savo nacijonalizskus apsirėdimus, buvo lužietiszki koncertai su lužietizskomis giesmėmis. Par Drezdeno ulyczias vaikszciojo lužiečių procesijos apsirėdžusių lužietizskai, giedančių lužietizskai. Szįmet lužiečių „Mocziutė“ 8—9 karvelo szventė pusamžinį jubilėją savo gyvenimo. „Mocziutė“ turi savo namus. Turi lužiečiai 8 laikraszcius. O lužiečių izs viso 150 tukstanczių.

O Lietuviai?

Kaip serbai-lužiečiai dalyjas į augsztuosius ir žemuosius lužiečius, teip ir lietuviai skyrias į augsztaiczius ir žemaiczius. Augsztųjų lužiečių kalba truputį

skirias nuo kalbos žemųjų lužiečių. Teip ir pas lietuvius. Žemaicziai isztaria žodžius vienaip, o augsztaicziai tuos paczius žodžius kiteip. Ta pati kalba, tikt isztarimas ne vienodas.

Žiloje gadynėje apart lietuvių augsztaiczių ir žemaiczių buvo dar lietuviai prusai ir lietuviai juodvingiai (alias Jadzwingi). Lietuvius Prusus užkariavo vokiečiai — zokoninkai kryžėiviai. Kryžėiviai, naikindami prusų tikėjimą, naikino ir jų kalbą. Kryžėivių virszininkas Siegfried von Feuchtnangen 1308 metuosę užgnė prusams vartoti lietuviszką kalbą. Prusams, nemokantiems vokiszka, ne duodavo szlubo. Ir prusų kalba pamažu numirė. 17 amžiuje buk numirė paskutinė moteriszkė, mokėjusi dar sznekėti prusiszka. Ir vokiečiai, lietuvių prusų žemę užėmę, lietuvius suvokietinę, pradėjo vadinties „Prusais“

Lietuviai Juodvingiai buvo apgyvenę didelį plotą terpių Bugo ir Narvės. Daug jie nukentėjo nuo gudų kunigaikszczių, bet visai juodvingius iszteriojo lenkų karalius Boleslovas Gėdingasis. 1264 metuosę įsigriovė su kariumenę į jų žemę, ko ne nugalabyjo kardu, tą pajemė į vergiją, o kiti iszbėgo su pacziomis, vaikais į Lietuvą. Ant juodvingių vietos apsigyveno lenkai, gudai. Dabar tam krasztę, kur gyveno seniaus juodvingiai, paliko tiktai lietuviszki vardai upių, upelių, ežerų. Profesorius Odesos universiteto Koczubinskis apszvietimo ministerijos organę patalpino veikalą: „Teritorija Litvy predistoriczeskoj“. Tam savo veikalę mokytas profesorius, pasiremdamas ant lingvistiszkos medegos, darodo buvusias sienas senobinės etnografiszkos Lietuvos. Autorius tyrinėjo szendieninę Minsko guberniją paskaitytą už krasotką baltrusiszką. Labiausiai tarp vardų upių, ežerų profesorius Koczubinskis randa daug tokių, kurie turi lietuviszką pradžia, kaip va: vardas ežero Pelik, isz kurio iszteką upė Berezina (tikriaus Berezinė) paeina nuo lietuviszko žodžio pelkė; Morogi — nuo lietuviszko žodžio margas; Ula nuo lietuviszko uola; Saura — nuo lietuvių žodžio siauras; viltis — nuo lietuvių vilnis ir tt.

Atlikusieji nuo isznykimo lietuviai apgyveno szendienines gubernijas Kauno, Vilniaus, Suvalkų, dalį Gardino

gubernijos, siaur-rytų kampa Prūsų karalystės. Kelios deszintis tukstanczių iszeivių lietuvių gyvena gubernijose Mogilevos, Samaros. Apie 200 tukstanczių lietuvių Amerikoje. Keli tukstancziai Anglijoje, Skotijoje. Daug lietuvių Liepojoje, Rįgoje, Petrapylėje ir kituose Rosijos miestuose. Pagal suraszymą, lietuvių su latviais Rosijoje penki milijonai su virszum. Atskyrus apie pusantro milijono latvių — lietuvių daugiau ne kaip pusketvirto milijono. O kiek paliko nepriskaityta prie lietuvių tokių, kurie drovėjos prisipažinti prie lietuviszkos kalbos, kiek sakės jų naminė kalba esanti lenkiszka!

Petras Kamaracenskis, kurs raszė apie Lietuvą 1418 metuose, paduoda skaitlių apkriksztytų lietuvių stabmeldžių penkius milijonus, 635 tukstanczius. Tai mat, seniaus kiek butą lietuvių! Nuo to laiko par penkius amžius lietuvių skaitlius ne pasidaugino, bet dar labai sumažėjo. Dėlko? Norint atsakyti ant to klausimo, daug reiktu sznekėti, o ilgas sznekėjimas pereitu straipsnio sienas. Turime pasikakinti trumpu atsakymu. Karės, marai, maskolystė, lenkystė praretino, isznaikino lietuvius. Lenkystė ir dabar ne parstoja naikinti lietuvius — versti į lenkus. Kasmet gangreit daugiau lietuvių virsta į lenkus, ne kaip užgimsta tokių, kurie nesusilenkina. Sulenkinti lietuvius susitarė visoki gaivalai: 1. Paczių lietuvių tamsumas, kvailumas, nacijonalizskas nesupratimas ir augsztumas lenkų kultūros. 2. Katalikystė, teip stėbėtina susiriszusi su lenkiszku par sulenkintą kunigiją, par lenkiszkus pamokslus, par lenkiszkas pamaldas, lenkiszkas kningas terioja lietuvius. 3. Maskolių valdžia, ne pavėlyjanti lietuviams spausti lietuviszkas kningas, laikraszczius, priverczianti lietuvius vartoti lenkiszkas kningas ir priimti lenkiską kulturą. Gudų rėdas nei kaip ne nori suprasti, kad lietuviai ne priims rusiszkos kultūros, kad lietuviszkos spaudos užgynimas priverczia lietuvius priimti ne gudiszką kulturą, bet lenkiszką. Rusiszkas rėdas ir aklas, ir kurczias. Trjs deszimtjs penkeri metai, kaip užgintos lietuviszkos kningos. Tiek pat metų, kaip įvestos po valszczius maskolizskos mokyklos dėl lietuvių sumaskolinimo. Ir

kad maskoliszka valdžia susimislytu padaryti statistiką, kokius vaisius atneszė tas jų darbas, tai atrastu labai didelį skaitlių par tą laiką susilenkinusių lietuvių, o į gūdą pavirtusio ne rastu nei vieno. Žmogijos pasturlakomis, prijemusiomis pravoslaviją, nēr cze kuom girties. Ir tų labai mažai — ant pirsztų galėtu suskaityti. Bet gudiszka valdžia nenori to viso nei matyti. Ji geidžia lietuvius sumaskolinti ir vilias turenti Dieviszką galybę. Kaip tik pasakė: „byt po semu“, tai jau ir stosis teip — lietuviai pavirs į maskolius. Tuo tarpu lietuviai skubiai virsta į lenkus.

Minskę, penkios deszimtjį metų atgal, katalikiszkoje seminarijoje buvo meszka isz mažumės užauginta, prie žmonių pripratusi. Ta meszka ne dykai valgė duoną — su baczką vežė vandenį į seminarjos kuknią. Baczka buvo labai didelė ant tekinių pritaisyta. Tai, budavo, meszka privež tą baczką prie szulnio, ipils į tą baczką vandenio viedrą ir žiuri, ar dar ne pilna. Ir teip paskum kožną viedrą veizėdavo į baczką, kadą bus pilna.

Maskoliszka valdžia ir tokios nuovokos neturi, kokią turėjo ana meszka. Darbuojas, pila į baczką, o ne pažiuri, kad baczka kaip tuszczia, teip tuszczia. Maskoliai vartoja ant viso pasaulio didžiausias ir sunkiausias jungo girnas. Mala tošę girnosę labiausiai lietuvius ir tikias isz tų miltų sau iszsikepsę gudiszkus, nacijonalizskus blynus, piragus (ruskije blini, pirogi). Mala, o ne pažiuri, kad isz miltų kas kitas naudojas, kad jie isz lietuvių rusiszku blynų neiszkeps, o tikt lenkus nutukdins.

Kol lietuviai turėsis katalikiszko tikėjimo, isz maskolystės pusės dėl jų nėra pavojaus. Nuo maskolystės labai gerai gina lietuvius dar ir neapykanta, apmauda ant maskolių už žvėriszką pasielgimą viso jų rėdo, visų jų „czinovnikų“. Kaip seniaus lietuviai visais savo szirdies dirksniais neapkentė vokiečių — kryžeivių, teip dabar neapkenczia maskolių už jų barbariszkuumą. Apie tokius lietuvių jausmus gudų valdžia arba nieko nežino, arba mažai ką težino. Juk ne rasi teip kvailo lietuvio, kurs su tuom girtus gudams. Kas ko neapkenczia, tas neabejo-

tinai ne priims ir jų kultūros. Garsus rusų raszytojas ir filozofas Lev Tolstoj pasakė: „dubinoi i v rai ne vgonisz“ (su pagaliu ir rojun neįvairysi). Rusų valdžia to nesupranta. Spausdama, kankindama, lietuvius varo į maskolystės maisą. Ne prozslį butu aszgotjai rusų administracijai pasimokyti psichologijos. Viena tiktai lenkystė isz mažo lietuvių darželio vis skina ir skina augmenis ir sodina į savo daržą. Lenkystė ilgai dar terios lietuvių, terios, kol gudų valdžia nesugražis lietuvių spaudos, kol lietuviai ne prabus isz dvasiško miego ir ne įgaus nacionališko susipratimo. Kol saulė užtekės, rasa akis iszgriauž — lietuvių skaitlius dar labiau sumažės.

Embė . . .

Marų Kapai.

Skaitydamas „Sargę“ apie pigų aptvėrimą kapų, pamislyjau sau: tai labai gerai, nevieni neturtingi galės pasinaudoti. Bet parapijinius kapus klebonai sujungtomis su parapijonimis galėms vis gal aprupinti. Tikra nelaimė yra su senaisiais kapais, seniai jau apleistais, marų kapais vadinomais, nors tankiausiai yra tai paprasti, tik jau gilioje senovėje apleisti mūsų praboczių kapai, nėkuomet neregėję maru mirusių žmonių. Apie tuos kapus, lietuviai pasirupinkite, nės tai yra mūsų ir tikėjimaiszka, ir tautiszka priderystė. Tikriems krikščionims neprivalu užmirsti savo praboczių; negana melsties už juos, reikia ir jų palaikus su gudonę užlaikyti. Jug jie iszskynė neįlendomas girias; jie, vandenį nuleidę, pelkes iszdžiovino; žodžiu sakant, vietos, ant kurių, rodės, nieks nėkuomet negyvės, par jų neiszpasakytą storonę yra mūsų derlingos dirvos, želanczios pievos ir tt. Apkasais apveddami tuos jų namelius, kaip pamokia „T. S.“ N. 11, apsodindami medeliais geriausiai iszsimokėsime jiems. Kad bus aptverti, rasys dievobaimingas žmogus, kurs pastatys kryželį, kunigas paszvēs, ir bus nuo to laiko dėl mūsų „szventa vieta“, ir nebus ilgainiui užmirsta. Kiek tai yra kapinių, kurias gyvuoliai nuterliodami, kiaulės nuknisdamos pavertė į dirvą, o žmogus be pasigailėjimo užarė ir tą dirvonelį,

kurs vienas beparodė senkapius. O tuotaru ne retai tuosė senkapiuosė yra užverti tikri turtai, ne lobiai, tiesa, kurių gobus lengvo pelno teip rupestingai jieszko, bet archeologiszki turtai, arba paminklai apie senovės laikus. Kad ne tie senkapiai, maž ką težinotumeme apie savo praboczių gyvenimą, jų rėdą buitę ir tt. Atmindami apie mirusiuos savo karžygius — brolius, kurie kraują liejo už musų tėvynę pajusime ir patį didesnį prisiriszimą prie brangios tėvynės; krikszczionis da-gi, atmindamas už mirusių brolių duszias, turės savotiszkas paguodas ir nuopelnus. Neapleiskite tadą marų kapų, nės tai ir Dievui malonu, ir žmonėms naudinga. —

Garbinimas Patronų.

Man rodos, daug reiktu pereiti svieto, kol rastumi tokiuos žmones, kurie susilygintu su žemaisiais garbinimė savo patronų. Keliai taukiai nustatyti stulpais su koplytėlėmis, kur mažai-mažai tris įvairių patronų stovylos tilpsta; žemosė koplytėlėsė teip-pat. Įėjes į kiemą, iszvysi mažiausiai vieną kryžių; tankiausiai — kryžių, stulpą su patronais ir dar koplytelę; ant kiekvieno beveik pakelėje stovinczio medžio prikaltas koks nors ženklelis, ir kiekvieną prė szalį einantįs dievobaimingai pagarbina nusijėmimu kepurės; įeidamas į trobą iszvysi kiekvienoje butoje be iszirties szvėstą vandenį prie durų, ant prieszakinės sienos didelį Nukryžiavotąjį; visos sienos bus nukabintos paveikslais patronų ir tt. Seniaus ir bažnycziosė buvo teip-pat: kas ką nutvėręs, neszé į bažnyczią, dėjo ant altorių, kabino ant sienų ir tt. Apleistosiosė bažnycziosė dar ir dabar gali atrasti tokius papuoszimus, bet daugumoje isztaisytųjų kunigai su labiaus iszdailintu gražumo supratimu, nebeleidžia sziteip apreikszi tikėjimiszkus savo jausmus. Nemažas tai dalykas — nukalbėti nuo užsigeidimo: kartais pusė parakvijos sukyla priesz kunigą už nepaszėnavojimą to, kas jiems yra brangus, kaip tai — Lukėje už iszneszimą ant szventoriaus isz bažnyczios tokios stovylos, į kurią tiesiog negalėjo be szirdies sudrebėjimo paveizdėti.

Užtat atsiradęs ant szventoriaus, įgijo dar didesnę garbę: takas, macziau, pramintas aplink jį einančių keliais. Užmirusz tą, jog kas perdaug, tai ne sveika, galėtume vien pagirti žemaiczių dievobaimingumą, kad su teip didžiu pavirszutiniu apsireiszkimu dievobaimingumą eitu lygus vidurinis maldingumas, bet dabar turime pripažinti, jog tiek ir berandas to garbinimo szventųjų, kiek matai ant iszkabinėjimo visur jų paveikslų ir ant nusiėmimo kepurės. Szeimynų „kamarosę“, ties daugybę paiszytų paveikslų, po kraujais plustancziu Nukryžiavotoju daros negirdėtos netvarkystės, apie kurias augsztaicziai nei supratimo neturi; teip-pat apkabintoje troboje nuolat girdis keiksmi, blazganos netik isztvirkusių vyrų, bet ir moteriszkųjų, ir mažų vaikų, kurie keikti iszmoksta pirma, neg duonos papraszyti. — Nelenkimas susenėjusių tėvų-tai paprastas dalykas, kad jau nebesakysime apie kitus persižengimus, visiems lygiai prigustus. Tai-gi, bracziau, neiszglėbės tavęs nuo atsakymo prieš Dievą ir prieš žmones už prastą gyvenimą, už neteisybes, už įvairius papiktumus, kad ir szimtais paveikslų patronų apsikabintumi. Ne į patronus paveizdėjęs pasakys: cze gyvena tikras katalikas, bet isztyręs jusų pasiėlgimą. Tada tiktai szventieji Dievo patronai džiaugsys isz garbės, jiems atiduodamos, kad viduriną jusų szirdies dorybę reiksz anie paveikslai; tada tiktai jie mels už jus Dievulį, kad laimintu jus ir jusų namus, kad verti to busite. Broliszka meilė szirdyje, viežlybas užsilaikymas, viežlyba kalba, — tai didžiausis pagarbinimas szventųjų, kurių paveikslus turitie savo namosė. Prie to da-gi reikia pasirupinti, kad ir gerbdami neisznevožytumeme jų, kad kokios baidyklės nevadintumeme szventaisiais, kurie jug verti to, kuomaloniausiai juos sau perstatytumeme. Jei patis neiszmanome, klauskimės iszmanančių, o nemėtykime savo kapeikių ant tuszczio. — Geriaus yra turėti trejetą patogių paveikslų (tokie, žinoma, ir brangesni yra), neg penkiolika kokių baidyklių, į kurius veizint, greicziaus juokas, ne dievobaimingumas jema. Aiszku, jog tegal pirkti tik katalikiszkus paveikslus, ne burliokiszkus su paauszinimais ir su maskoliszkais paraszais aplink galvą. Reikia atsāringai renkti,

o dovanų iš rankų žmonių svetimo tikėjimo nėkuomet
neimti. *A. B. Grybas.*

Biruta.

Sztai debesį juosvi jau dangų aptraukė,
Ir vėjas pradėjo svajot,
Ir smiltis pakilo, ir jurė jau kaukia,
Ir giria sujudo vaitot.

Į lizdus pabugę suskrido paukszteliai,
Sulindo į urvus ir miszko žvėreliai.

Bet vėliais nuszvito, viskas vėl sužvylo:
Saulėlė jau juokias gražiai
Ir vėjas nurimo, ir jurė nutilo,
Ir giria užsnudo gardžiai.

Žvėreliai sukruoto ir paukszcziai jau gieda,
Ir pilkos bitelės iš avilio rieda.

Vėl debesį juodi, aure, vakaruosę...
Sugriaudė perkunas balsiai,
Ir girdžias tratėjims, braszkijimas miszkuosę,
Ir jurė išveizi baisiai.

Ir vilnįs, lig kalnai, prie kriauszės atplusta,
Supliauszka, užkaukia, pravirksta ir žusta.

Suszuko nesavo balsu pasiklydę
Ant jurių žvėjai be vilties
Ir medžio virszunę, ar teip ką išvydę,
Su aszam's szauk' prie savęs.

Bet nėra pagalbos — sztai laivas pas'nėrė
Žvėjai biszkį plaukė, bet greit' ir prigėrė,

Ant szventojo kalno žinczia boluoja,
Nebmatos ten žincziaus ugnis;
Tikt puszjs vis brazd', kits-kitą buczinoja
Ir lužta trapi apuszis.

Suruko ir debesį sunkus atslinko,
Jau balos aptvino ir liugai pritrinko.

Bet ant pavakarės audra vėl nurimo,
Perkunas perstojo bildėti;
Nebgirdžias' nei miszko, nei vilnių verkimo,
Ir debesįs ėmė retėt'

Gamta išsipraususi miega, sapnuoja,
O lapų mirgėjim's lengvus ją liulinoja.

Jau saulė praustuvėn seniai įvažiavo,
Saulėlydziai baigia mažėt',
Menulis augsztai ant dangaus užkeliavo,
Žvaigždelės pradėjo žibėti.

Jau dvasios naktinės skriaajoja po orą
Ir mieganczius kaukė kankina nedora.

Kas ten pagal jurę narsiai teip szvyksztuoja
Terp krumų rasotų kasų?
Kieno tenai rubai, lig sniegas, baltoja
Ir letenos kojų basų?

Ar Jura-naszlė nusiminus, suskrudus,
Isz vilnių iszėjusi klaidžioj' nuliudus?

Ar tai rupestinga dievaitė Prauryma
Žinyczios keliauja lankyt',
Savųjų tarnaiczių tenai apsėjimo
Visas paslaptis pamatyt',

Praurima, kuriai ano laiko Lietuvoj'
Didesnės dievaitės nė buti — nebuvo?

Ne! Ten ne Praurima, ne Juria dievaitė,
Numaldauti skausmą szirdies:
Biruta graži ir padori žemaitė
Žinyczion pagrįszt' ant nakties

Jau suotema arti, jai reikia skubėti,
Nės laikas prie žincziaus, ramiai pailsėti.

Ji vis nerami; skambaliukai kvartuko
Žingsniuojant jai skamba skardžiai;
Drobinė jos rubai boluoja terp ruko
Ir matos' nuo tolo gražiai.

Ji žvairosi, mato kaž-kas prie jos joja...
Ji dreba, iszblyszko, nebėga, sustoja...

Prijojo Keistutas ant szirmo risczioko,
 Galiunas senovės laikų,
 Jo ryksztė dėl gudo, ir nožmio kryžioko,
 O tėvas Lietuvos vaikų.

— Kur eini? — pažvelgęs į veidą jos, tarė: —
 Mergaite! kas tavę dabar cze iszvarė?

— Žinyczia, ot, matos' ant szventojo kalno.
 Praurymai ten ugnį kuriu,
 Ir man parnakvoti kitur kur nevalna:
 Prie žincziaus miegoti turiu.

Nuneszusi broliams pavalgyti, pajuriu
 Sau viena keliauju prie aukuro durių.

Nei dvasių piktų, nei žmogaus užpuolimo
 Man nėra ko krupčiot, bijot';
 Gerai asz tarnauju dauggalei Praurymai,
 Už tat manę turi dabot'.

Praszau tad vardan mylimosios dievaitės
 Paleisk, nesuvėlyk tikros jos tarnaitės.

— Sztai jok pas manęs, mano miela mergelė!
 Praurymai tarņaiczių užteks.
 Trakuosę pradžiugs tavo jauna szirdelė
 Ir meilės jausmais užsidegs

Tarnaus tau tarnų ir tarņaiczių daugybė
 Saldžiai užliuliuos tavę rumo gražybė.

Eik! sėskies! Sztai greitas, lig žaibas Perkuno,
 Szis mylimas mano arklys.
 Trakuosę prie mano jau busiva rumo,
 Pakol užgiedos vieversys.

Parleidę ar vieną, ar porą dienėlių,
 Sudeginsva žalį vainiką rutėlių.

— Negundik manęs! ketinau iki smerczio
 Praurymai panystėj' tarnaut',
 O prisiegą laužas, į ką savę verczia!..
 Paleisk manę! baigsiu keliaut.

Nenoriu dievų asz koronę sutikti:
 Asz rupinuos' jiems kožnoj' vietoj' įtikti.

— Niekų nekalbėk! teip tankiuosę miszkuosę
 Kas jojanczius naktyj' matys?
 Tikt sės kies greicziaus, atsідursva Trakuosę,
 Kol truputį diena praszvys.

Praurymos žinycziuj' tarnaiczių daug yra
 O rumuosę mano dar mylimos nėra

— Dievų ir visur mano Pone, galybė.
 Nuo tų, kurių klauso visi,
 Paslėpti negali nei jurių gilybė,
 Naktis anei giria tamsi

Perkune! visus apmatai tu ir girdi
 Ir prisiegą laužantiems szauni į szirdį.

Cze apžadai mano, cze mano stubelė,
 Cze broliai, cze draugės, tėvai,
 Cze vakarą, rytą man cziulba pauksztelė,
 Lig kunigaiksztienei savai.

Gražumas gamtos cze man szirdį ramina
 Ir aszāras griaudžias vis greit nudžiuovina.

Nei kiek nevylioja manęs tavo rumai,
 Nemeili man laimė Trakų,
 Nės raskažiai kuniszki gaiszta, lig dumai:
 Geriaus man numirt' terp savų!

Nors yr' be manęs daug žinycziuj' tarnaiczių,
 Bet ir be manęs ne mažiaus tau mergaiczių. —

Tai tarus, Biruta iszsprukti mėgino,
 Bet duso visai dovenai:
 Jis privijo ją, prie savęs pasodino,
 Sujudino arklį labai,

Ir szauna, lig stirna, pakelta isz guolio
 Szirmasis vis didelį szuolį už szuolio

— Naverkk! neraudok, vaidelute padori!
 Ką aszaros tavo padės?
 Kietą szirdį galiuną pravirkdyt gal nori?
 Jis tavo skausmų negirdės!

Aukų jam tokių daug matyti atsėjo,
 Vienok nei vienos jis nepasigailėjo. —

Ir lėkia, lig pauksztis, par girią Keistutas,
Arklys net pradėjo garuoti'.

Ir liejasi aszaros griaudžios Birutos,
Ji vis neparstoja dejuot'.

Jai gaili tėvynė, ji verkia savųjų,
Ji rauda panystės ir rutų žaliųjų.

Ji meldžia pagalbos Praurymos galingos,
Ji szaukias' prie brolių tikrų,
Prie tėvo, tarnų, prie gamtos abejingos,
Prie draugių žinyczios savų, —

Bet niekas jos balso tadą negirdėjo
Ir jos iszgelbėti nepasiskubėjo.

Jau užslėpė miszkas, kalnai jos tėvynė!

Ji jos nebmatys nėkadot!

Bet kas-gi atszaldys jos jauną krutinę?

Kadą ji raudoti parstos?

Kadą ji isztars: sztai szirdis jau nutylo,
Sztai man jau Trakai ir Keistutas pamylo.

Margalis.

Prieraszai I. Senovėje netoli nuo Palangos, ant kalno, dabar „Birutos Kalnu“ vadinamo, buvo dievaitės Praurymos žinyczia; ten budavo nemaž mergaiczių, prižadėjusių panystėje gyventi iki smerczio. Mergaitės tos kurstydavo ugnį, vadinamą „Žincziumi“, ir ugnis ta niekadot negalėdavo užgesti. Terp tokių mergaiczių žinoma yra Biruta, kurią kunigaiksztis Keistutas ponevalią į Trakus parsivežė ir už moterį pajemė. Apraszzydamas tą atsitikimą, stengiausi parodyti tvirtą senovės lietuvių tikėjimą ir prisiriszimą prie tos vietos, kur kas gimė ir augo.

II. Skambaliukai kvartuko Senovėje mergaitės prie kvartuko neszioldavo skambaliukus, idant visi kiekvieną jos žinksnį tarsi suskaityti galėtu. Kokioje tad garbėje buvo laikoma mergaiczių czystata!

III. Kaukė- pikta dvasia, kankinanti mieganczius.

Mūsų mokslavietės.

1. Ar apszvietimas, ar nuplėszimas?

Lietuviszkoji padangė vis labiaus naukias. Aržumas maskoliszkojo rėdo neatszalo nei prie sziam carui, nei prie sziam General-gubernatoriui; su tokiu uolumu ir gudrybę ėmas maskolinti Lietuvos Krasztą, kad su szirdgėlą misliji sau: dėlko-gi jūs, mūsų pergalėtojai, to viso rupesnio neapvercziat, idant padarytumet mus laimingais? Juk už tat, Dievui ir jums dėkavodami, lietuviai atiduotu paskutinį laszą kraujo! Kas jums, maskoliai, isz mūsų kalbos isznykimo? Kam tie buriai szpijonų paleisti pō miestelius? Kam mums, iszvydus policiją, kuoveikiausiai reikia glausties už kerzczios? Dėlko negalite kartu su mokslu maskoliszkos kalbos varyti mokslą lietuviszkosios? Dėlko pas jus sauja rėksnių, turinczių už vadą -- Pobiedonosceva, valdo visais galvocziais ir tycziojas isz jų galvojimų? Visamę svietę valdzia klausias galvoczių, o pas jus galvocziai smaugiami ir apspiaudami. Sztai ir lietuviszkuosę dalykuosę galvocziai ir isztikimi Rosijos sunų szaukia didesnės laisvės mokynimę vaikų prigimtos kalbos, o jusų direkcijos parupeno sztai kokį

apskelbimą.

Kauno direkcija „narodnųjų“ mokyklų sziuom apskelbia, jog miesteliuose sodziuose ir kituose gyvenimo vietose, esancziuose toliaus nuo narodnųjų mokyklų, teipo-gi ir vietose, kur bus pripažinta už reikalingą ir naudingą, idant sutektu vaikams pirmąją pradzią mokslo, gali buti įrengiamos teip vadinamos „mokyklų dalis“ („ucziliszcznija otdielenija“), arba pradinės namų iszkalos.

Tiesa įtaisyti pradinės iszkalas priguli Direkcijei Narodnųjų Mokyklų, kur turi buti leidžiami praszymai par p. p. Posrednikus apie įtaisymą iszkalų ant szikių pamatų.

1. Mokytojais minavojamosiose iszkalosė gali buti asabos, baigusios miestinę, pavietavą, tecziaus ir prichodską arba narodnąją iszkalą ir butinai pravoslaunos tikybos.

2. Szios iszkalos užlaikomos vietiniais kasztais; užlaikymą mokytojams paskiria patįs valsezionįs valig savo nuomonės.

3. Mokytojas pradinės iszkalos gali užsiimti su vaikais tai vienamę namę, tai antramę sodžiaus ukininkų, arba tam tikslui nusamdytamę valsezionių kasztu namę.

4. Užsiimti gal už paprastų statų; nereikia įgyti tam tikri iszkalų baldai.

5. Naminėse iszkalose vaikai mokysys skaityt, raszyt, rokuoti isz rankvedžių, patvirtintų Ministerijos Apszvietimo dėl pradinių mokyklų. Kningas turi įgyti patįs valsezionįs savo kasztu.

6. Užsiėmimai su vaikais tose „otdielenijose“ eis po priežiurą mokytojų vietinių valseziaus mokyklų.

7. Valsezionįs kokio sodžiaus, norintįs turėti pas savę pradinę iszkalą, turi sustatyti apie tą prigovorą su paraszais starostos ir sodžiaus ukininkų. Prigovore turi buti parodytas didumas užmokesnio mokytojui už užsiėmimą mokymu, teipo-gi turi buti aiszkiai nurodytas ir namas, kur tilps mokykla.

Mokyklų Direktorius Al. Lebedincev.

Na, kaip jums patinka szitokia „geradėjystė“? Jus, valsezionįs, duokite algą, malkas, daržus, grudus valseziaus mokyklą ir apart to vėl dėkite atskirai ant užlaikymo mokyklos „otdielenijos“, t. y. vėl samdykite namą, penėkite mokytoją, mokėkite jam algą, pirkkite vaikams kningas, kurias teiksysis jums paskirti isz augszto, o jau Mokyklų Direkcija . . . pasirupins jums atsiųsti vertą, „butinai pravoslauną“ kiaulepirkį, kurs jūsų vaikus gražiai iszmokys: maskoliszkai skaityti, raszyti, na, keikties, vogti, girtuokliuoti. Ir ne tik vaikus, bet ir visą szejmyną, kur apsistos ant buveinės. Nemislykit, kad jisai pasirupins lietuviszkai sznekėti: jo tarnysta reikalauš, kad visur maskoliszkai plepėtu, o tadą noroms-ne-noroms reiks ir visai szejmynai, ir boboms, ir mergelėms maskoliszkai jį kalbinti. Koki tai bus laimė, kad ne tik vaikai, bet isz karto ir visa szejmyna iszmoks maskoliszkai! Musų obrusiteliams tai labai geistinas daiktas;

jie seniai apmislinėja, kaip oze galėtu veikiaus pramokyti lietuvius „po maternomu“, idant užmirsztu motyniszka kalbėti.

Durniai nesėjami augę; bet nežinau, ar atsiras Lietuvoje nors vienas sodžius vienų durnių, kurie už savo piningus parsikviestu į savo namus žaltį; atsildytu savo szilimą, idant paskui juos paczius įkąstu nebeiszgydžiamai!

Tas bent gerai, kad sziuo kartu obrusiteliai nemeluoja, neprisidengia kitokiu kailiu, kaip antai, vesdami mus „į blaivystę“: blaivystę prisidengę, tą paezią obruseniją varo par skaitymus, įrengimą daugybės maskoliszkų kningynų ir tt. Sziuo kartu aplankytojai mūsų kraszto, general-gubernatoriaus atsiuncziami, stacziai sako, kad „platinimas iszkalų mokslo ypatingai svarbus yra terp gyventojų Kauno gubernijos... svarbiausis dėl pasiekimo to tikslo, kurį Rėdas užsidavė“. General-gubernatorius ragina Kauno gubernatorių, o tasai vėl szaukia, kad Muravieji Posredninkai visas savo gales įtemptu „k wozmožno szirokomu rasprostranieniju w Kow. gub. szkolnago obuczenija“. Tarpininkai sujudo, sukruoto, tampyti lietuvius, kuoveikiausiai daryti prigovoros, įitaisyti mokyklas ten, kur anų dar nebuvo ir kur anų niekas negeidžia. Skaitytojai žinote, kad, ant mūsų nelaimės, ko tik tarpininkas užsigeidžia, viską padaro, nės valseziuose vibornų vietą užstoja avinai. — Atminkime-gi, kad iszkalos teip smarkiai yra terp mūsų vaisomos ne dėlto, kad žmonėms reikalingos, bet dėlto, kad pacziam Rėdai reikalingos; ne dėl mūsų naudos, bet dėl jų naudos, tik mūsų kasztu. Tadą privertimas žmonių prie iszkaszčių dėl svetimo gero paprastai, vadinas — nuplėszimu vardan mokslo.

2. Palangos Mokyklos.

a. „Naczalnoje ženskoje ucziliszcze“, arba pradinė moteriszkoji mokykla, kaip ir kitos panasziros, yra įitaisyta dėl pagavimo svetimtauczių. Aną uždėjo Liepojaus Inspektorius, atleidęs už mokytoją maskolaitę Anisimovą. Isz pradžios ji viseip vyliojo Palangos sargus tarnus ir kitus neturtingus žmones, kad savo vaikus leistu į tą iszkalą,

bet nelabai kas klausė, kad iš pat pradžios nematė ten katalikiszko kunigo. Ant mūsų laimės, iš pradžios kunigo nekvietė; dabar gal jau bus sunku pertikrinti katalikus, kad szioji iszkala užsiėma vien tiktai mokslo dalykais, nors ir algą kunigui paskyrė (35 rublius), ir žada iszprašyti paszalpą biedniesiams dėl užsimokėjimo už mokslą (vieną rublį ant mėnesio), ir vyresnybė buk įsakiusi, neerzinti svetimtauczių nereikalingais plepesiais apie tikyba ir tauta, bent kol žmonės neprigus prie tos iszkalos. Paskui, žinoma, galės vaikams pasakoti, ką norės, nės vaikai bus jau persisunkę maskoliszku raugu. Palangiszkiei niekas neleidžia savo mergelių į tą iszkala, tai ir mums gerai žinoti ir neapsigauti. Dabar toje iszkaloje daugiausiai žydelkos mokias; yra jų — 12; maskolkų — 3; bambizėlių — 3, ir tik viena katalikė išz Kretingos, bet ir toji — puskatalikė, nės jos motyna yra liuterka. Kviecziami palangiszkiei teisinai neiszgalia leisti vaikus į iszkala, bet tylomis sau szneka: nėra mulkių isz savo kudikių dirbti tarnaites . . . kordonų kareiviams!! — Kas nori mokyti savo mergeles, tas tegul veža į Liepoją, kur apie kalėdas įrengė **motriszkąją gimnaziją**; toki pat gimnazija, kaip jau raszem, yra nuo perniai metų Sziauliuosė. Gimnazijos vis-gi daugiaus mokslu užsiėma, neg apasztalavimu pravoslavijos, kas ypatingai rupi žemosioms iszkaloms. **Vyriszkoji pradižė iszkala** yra labai gera. Ten mokytojas Kurszininkas, žmogus labai darbsztus, bet darbuojas tik dėl mokslo, niekuo kitu neužiimdamas, ir gerai permanydamas visų dalykų stovį. (Apie tą iszkala žiurėk žemiaus).

b) **Progimnazijoje** dabar teipo-gi nieko prasto negal patirti. Mokytiniai labai liovės siautė, kad jų draugas, Valadka, paleistuvavęs — paleistuvavės, ant galo, net žmogų su kirviu nukirto. Sena jau istorija; atsitiko priesz kalėdas, dėlto tik trumpai tepasakosime. Valadka, vietinių gyventojų sunus, buvo tėvų paleistas į pilną valią. Nesimokė, bet gėrė, latravojo, kaip senas paleistuvis. Ant galo, pristigęs piningų, nuėjo į vokytės krautuvę, iszplėszė par gyvas akis kasą, o kad vokytė pradėjo szaukti pasiskusianti iszkalos perdėtiniam, Valadka iszėjo, atsineszė kirvį ir ėmė vokytę kapoti. Cze pat jį žmonės ir sujėmė,

bet iš kalinio pavyko jam išsprukti. Sako tėvas padėjęs. Už prastą priveizą policmeisteris gavo iszeiti laukan iš savo vietos. Vokytė, nors baisiai sukapota, vienok pagijo. — Szeip — jau Palangos Progimnazijos vaikai yra geriaus prižiuriami, nėg kituose miestuose, dėlto musiszkiams patariame cze mokyti vaikus. Miestelis mažas, tai ir pagundų mažiaus; keturios kliasos tėra, tai ir nuo „vyresniųjų“ nėra papiktinimo; visos kvateros yra katalikų rankose, tai ir svetimą dvasią nepersisunkia, ir užlaikomi pigiai ir padoriai. Teisybė reikalauja pripažinti didelį nuopelną tamę dalykę kapelioniui, kunigui Juszkevicziui. Ne iš kieno kito parėdymo vaikai kas dien visi kalba vakarinius poterius; ryto metu daugumas užėina į bažnyczelę ant szv. Miszių, o beveik visi nors ant trumpos valandėlės užbėga pagarbinti Szvencziausį Sakramentą; szventomis dienomis yra jiems sakomas pamokslas, kartais trumpesnis, kartais ilgesnis: du kartu žemaitiszcai, o tretijį kartą lenkiszcai, nės yra koks deszintis nesuprantanczių žemaitiszcai. Pripažindami kožnam jo tiesą, visi džiaugias, kad viskas dedas teisingai: ir žemaicziai nenuskiausti, ir lenkai neapleisti. Labai gerai, kad ir jiems yra pamokslai sakomi!

3. Ministerijoje Narodnoje Ucziliszcze!!

O cze kas par baidyklė? Tikrai pirmą kartą iszgirstame, bet nesidyvojame, regėdami nepaprastą subruzdimą maskolių kuoveikiausiai mus „apszviesti“. Bus tai mokyklos paczios Ministerijos užlaikomos: ir pastatymas, ir alga mokytojui — viskas eis iš izdo. Matyt, nedidelę teturi rėdas viltį, kad patys lietuviai statytu sau netinkamas iszkalas, dėlto patsai pradėjo rupinties. Teip tai kas kitą! Iszliuosuos mus bent nuo neszlovės — patiems užsidėti sziurą ant sprando! Pradžią padarė Wieriowkinas, sunus generalo, komendanto anos garsios kreposties (tvirtinės) Petro ir Povilo, kamę, rasiť, nevienas lietuvis skursta, apskustas už politiszką neisztikimybę. Tasai Wieriowskinas dabar valdo Ukmergės pavietę Vyžonėlių dvarą, kitados atimtą nuo grupų Czapskių ir jam atiduoda už „nuopelnus“ laikę paskutiniųjų maisztų. Wieriowkinas paskyrė žemės plotą, atsikvietė

mokytoją, Baturą, kurs, kol nebus iszkala įtaisyta, moko jo paties vaikus. Statyti pradės pavasaryje. Vyžonėlės, perkriksztytos į Błahodat, tadą pragarsės, kaipo pirmasis naujas apasztalas. Vyžoniecziai gal nei kiek nesitikėjo ir nelaukė tos laimės, turėdami vieną, Narodnąją iszkalą. Taigi, mulkia, supraskite, kaip jus valdžia myli ir apie jusų reikalus, ypatingai apszvietimą, rupinas! Jei jau dabar nebusite kantanti, tai negut betruks jums . . . lietuviszkų iszkalą.

4. Žagarės Iszkala.

Jo Mylista p. Redaktoriau! Pasiskusime jums savo vargus, kuriuos kentėjome nuo gudų. Kad užperniai ciecorius sulyginino mūsų tikyba su maskoliszką, tai kurie — nekurie, skaitę gazetas, jemė kalbėti, kad reikia iszkaloje įtaisyti Kryžių arba abrozda Szv. Panos vaikams dėl pasimeldimo. Visi iszreiskė norą įgyti stebuklingiausįjį Lietuvos abrozda Szv. Panos Auszros Bromo. Daukszių Skripkus Vincentas uždėjo pinigus ir pergabeno isz Vilniaus puikų ir didelį abrozda už 50 r. Atėjus susirinkimui, visi vienu balsu padarė progovorą sudėti pinigus ir pakabinti iszkaloje. Pagaliaus ir latviai, gyvenantys mūsų valseziuje, szaukė: „vajaga“, t. y. reikia. Tadą starszinas, trys starostos ir vibornasis įneszė į iszkalą ir pakabino ant sienos, kur nebuvo dar abrozdu; pavadino kunigą, kurs ir paszventino. Bet mokytojui baisiai tas nepatiko; tuojaus praneszė savo vyresnybei, buk tai be jo žinios įneszė katalikiszka atroзда ir tyczia pakabinę prieszais pravoslauno, kad melddamies prie jo užpakaliu atsisuktu. Nors tatai viskas buvo valig įstatymų, vienok general - gubernatorius nubaudė „kaltininkus“: starsziną ir starastą atstatė nuo tarnystos, o pirkeją — Skripkų ir devynius garsesniuosis vibornuosius ant 7 sutkų į Sziaulių kalinį už sauvaliavimą, kur pristatė sujemę, kaip kokiuos žmogžudžius. Asesorius, urėdninkas ir žandaras dar-gi tycziojos isz anų: „puskaj-že wasza ikona oprawdajet vas“! Musiszkiei-gi aszarajos, žiurėdami į tuos kankintinius už Jezaus ir Marijos paveikslus. — Nabagai atsėdėjo, bet abrozdo visgi nebenukabino. Trumpai sakant,

buvo teip; isztikro-gi buvo tiek sielvarto ir klapatų isz to gudu prisikabinimo, kad nei ant devynių laksztų nesuraszytumi. Nužemintai praszome bent vardus anų kankintinių įraszyti į savo gazetą. Ant schodo buvo 115 vibornų, bet nukaltino tik 7, kad jie už kitus praszmatnesni. Sztai ju vardai ir pavardės. Starszins — Jonas Tautvaiszas; starastos: St. Raksztis, St. Dom., Szliažas Jur.; vibornieji: Al. Gurskis, Pet. Makaveckis, Ant. Zlabis, K. Skripkus, K. Szimaitis, K. Marcinkus, J. Mituzas, J. Paražinskas ir D. Ažuolis. —

5. A. a. Viluckis,*) szelpėjas Paprusio iszkalų.

Terp daugybės pabuklių, iszmislytų 1864 metuosę Muraviovo-Kariko dėl „nuraminimo“ Lietuvos buvo svarbiausias dvi: pražudymas dvarų ir apstatymas visų Lietuvos kampų maskoliszkomis iszkalomis. Atitraukę nuo „lenkiskų“ dvarų, maskoliai, kaip įmanydami, stengias par savo iszkalos pririszti mus prie savęs. Szeip jau nebutu mums gailu rykstanczių dvarų, nės jie lietuviams daugiaus pikto, neg gero daro: nei mūsų kultūros nepakėlė, kaip Kurszo dvarai terp latvių; nei apszvietimo platina — buvo tai kliosztorių rupestis; nei mūsų užstojo priesz vyresnybę, nės jie koreikalavo, tai tik dėl savęs. Dvarų priseina mums gailėtis tik dėlto, kad po jais esant geriaus buvo mums nieko gero nedatirti, kaip po maskoliszkais „nastavninkais“ esant datirti daug skriaudų ir dvasiszkos pragaiszties. Maskoliszkųjų iszkalų visokio vardo: „narodnųjų“, „prichodskųjų“, „cerkownųjų“, „szkoly gramoty“, „gorodskųjų“ mes bijome, kaip akis bijo griaužianczių dumų. Nebuvo niekur girdėtis, kad lietuviai patis isz savo valios butu rupenės apie pasistatymą tokių paojingų svilinczių; prieszingai, kiek tik galėjo, tiek prieszinos ir tebesiprieszina norintiems jas įvesti. Todėl neiszpasakytai mums rupėjo susekti tiesą, kaip ir dėlko teip gausiai aprupeno apylinkės iszkalas tikras žemaitis, valsezionis Juoskaudų sodos, Palangos parakv., Antanas

*) Maskoliszkuosę rasztuosę vadinas: Valuckij, Vałudskij, bet žemaicziai visur vadina — Viluckis; seniaus gal buvo — Vilutis.

Viluckis. — Isz Viluckio palikimo yra įtaisytos stipendijos ir paszalpos studentams Kretingos, Darbėnų iszkalų. Ant stipendijų „Valuckio vardo“ žemaicziai puola, kaip musės ant medų, o buvo laikas, kad iszkalos negalėjo patalpinti savo sienosę visų kandidatų, atvykstanczių isz tolimos pagaliaus apylinkės. Darbėnuosę, duokime, kad nebuvo stipendijų, vaikų tebudavo apie 40; bet kad įtaisė stipendijas, vaikų atsirado lig 140. Negalėdami apsiginti nuo kitų sąsiedų valsczionių, darbėniszkiei turėjo padaryti ypatingą prigovora — nepriimti ne to valscziaus vaikų, o jei bus kas priimtas, tai tegul moka po 5 rubl. ant mokyklos remonto. Dabar žemaicziai apsiprato su tomis paszalpomis, permanė vertybę maskoliszkos dvasės, pucziamos už tas stipendijas į vaikus, ir nebegobėjas: szendiena vaikų neprisirenka daugiau par 70, kaip ir kitosę iszkalosę, kur nēr privylojimo. Pagal protokola 188⁶/₇ mokslo metų duota stipendijų: 1 maskoliui — 30 rubl. 8 katalikams po 20 rub., isz viso 190 rs.; paszalpų: 2 ruskiams — 22 rubl. (daugiau ruskių vaikų nebebuvo) 9 katalikams 6—16 rubl., isz viso — 128 rubl. Popai cze ėma, jau nežinia, dėlko ir už ką, kasmet po 50 rubl. ir patįs mokytojai savęs neužmirszta, nors, kaip pamatysime isz dokumento, jiems nėra skirta. Protestavojimas priesz tą nieko nemaczija, kad Kauno Direkcija mokytojus ir popus paturi. Pagal § 6 „Položenija o stipendijach Imieni Kolležkago Sowietnika Antona Valuckago“, užtvirtintą lapkirtyje 1886 Ministro Apszvietos Delianowo „Rinkėjais stipendystų yra: 1. kunigas, 2. mokytojas ir 3. vietinis starszina, akyvaizdoje atsiųsto isz Direkcijos Inspektoriaus“. Rodos, labai gerai: du kataliku priesz vieną maskolį gali atsispirti ir teisingai padalyti. Isz tikrųjų-gi stipendijas paskiria patsai mokytojas su savo Inspektoriumi. Kunigas visuomet turi nusileisti, jei nenori tuojaus iszkristi isz iszkalos. Į starsziną nei tiek ne žiuri. Jisai visados prieszinas dalįjimui stipendijų mergelėms, bet jo nėkuomet neklauso. Vienais metais atsiskakė pasiraszyti ant protokolo, vienok Direkcija ir be to apsejo prieszingai įstatymams. Patsai uczytelius, gird, visų geriausiai pažįsta vaikus, tai jo žodžiams gal drąsiai tikėti. Tuo tarpu uczyteliai gražiai moka rankas

suszildyti prie to dalijimo „stipendijų“ ir „posobijų“, kurių pusių, nežinia, gal tik mažoji pusė, bet vis-gi pusė, įplaukia arba į jo kiszenę arba į gurklį, jei uczyteliai yra tokie, kaip p. Gerko. Atsitinka tarp mokytojų ir nieko sau žmonės, bet daug recziaus; tankiaus atsivelka girtuokliai ir paleistuviai, butinai su tom dviem dorybėm. Gerko, atėjus pavasariui, budavo, traukia par sodas prie leidžiančių į iszkalą vaikus ir lygsta: padiegt man porą purų bulbų, tai tavo vaikas gaus piningų. Atėjus rudeniui, Gerko vėl eina par sodas ir vėl lygsta: atneszk žąsiną ar kitą ką, tai tavo sunus vėl gaus piningų. (Paszalpos du syk ant metų yra dalijamos). Su geriančiais tėvais girtuokliudavo par isztisą pusę metų vis vardan anų piningų, kurius vaikai gaus, pragerdami tankiai visą stipendiją. Tais metais, kad Gerko apleidė Darbėnus, stipendystai tegavo tik po pusę paskirtų sumų. Teip tai tankiausiai suvartoja paskirtus piningus; tokiems tai kandidatams visų pirmu esti paskiriami. Jei dar pridursime, kad vaikai urėdninkų, žandarų ir kitų ruskių be jokio pamato užėma pirmąją vietą prie gavimo stipendijų, tai suprasime, dėlko žemaicziai nebesigvieszia ant jų. Ir tai yra mūsų laimė.

Sztai ir toji „Položenije“ kaip skamba.

§ 1. Isz procentų nuo Valuckio paskirtų piningų 13 850 rs. įsteigiamos yra stipendijos, kiekviena po 6—10 rs. mokytiniam valseczioniszku Darbėnų ir Kretingos iszkalų.

§ 2. Tie piningai guli Kaunę, Vieszpatystės Banke po priežiurą Kauno Direkcijos, kaipo turtas Darbėnų ir Kretingos mokyklų.

§ 3. Procentus nuo to kapitolo Direkcija atsiunczia Darbėnų ir Kretingos mokytojams, kurie isz dalija tėvams arba gentims iszrinktųjų vaikų, o paimtus nuo jų paraszus atsiunczia į Direkciją.

§ 4. Palikusius nuo stipendijų piningus gal iszdalyti neturtingiems, bet gerai užsilaikantiems vaikams tų paczių mokyklų.

§ 5. Stipendijas gal gauti vaikai neturtingų tėvų, krikszczioniszko tikėjimo, ar butu valseczionis, ar bajorai,

ar mieszczioms kaip berniukai, teip ir mergytės tųjų parakvių.

§ 6. Rinkėjai stipendystų yra: kunigas, mokytojas ir vietinis starszina; rinkti turi akvaizdoje Inspektoriaus isz Direkcijos.

§ 7. Stipendystai renkas kartą ant pusės metų.

NB. Mokytojas turi priveizėti, kad stipendystai turētu kningas ir kad akurotinai lankytu mokyklą.

§ 8. Kurs pradėjęs eiti į mokyklą, isz pirmų metų, gavo stipendiją, tas turi gauti lig pabaigiant, jeigut neatsiras kokios didžios kliūtis.

§ 9. Jei paliautu vaikszczių, arba pradėtu prastai elgties, yra atstatomi.

§ 10. Stipendystai nėkokių pareigų ant savęs neant-sitraukia.

Kas-gi tai par Viluckis, kurs teip suvartojo savo turtus? Ar buvo koksai perekinszcziškulvarta, iszsižadėjęs žemaitiszko vardo ir atsidavęs į tarnystę maskoliams? Ne! Judoszių pardavėju savo tėvynės nebuvo; jeigut-gi padarė kokią skriaudą, tai norėdamas gerai padaryti isz nustojimo nuojegos, kas žemaicziams yra visų reikalingesnis, kiek tai tokių yra mūsų brolių, kurie, iszdumę į Rosiją, nebeat-silankydami pas savuosius, nustoja supratimo savųjų ir broliszką savo ranką ėma anuos smaugti.

Antanas Viluckis, paprastų valszczių, didelų turtų neturinczių, vaikas, jaunystėje pramoko Kretingos Bernardinų iszkaloje. Paimtas į kareivius buvo atiduotas į felczerių iszkalą, kur puikiai mokės ir veikia paliko vyresninoju felczerium. 1853 m., kilus karei ties Sevastopoliu, Viluckis su didžiausiu pasiszventimu darbavos ligonbucziuose apie sužeistus kareivius ir cze atkreipė ant savęs vyresnybės atidą, buk tai savo rupescziu pagelbėdamas nuo smerczio kokią ten augsztą asaba. Ten pat Viluckis buvo pakeltas į paszelpėjus gydytojo (pomocznik likaria), ant galo, rodos, ir į gydytojus. Už ilgą ir gerą praktiką prie ligonbuczių, ypatingai, kad tuosę laikuosę daktarų su tam tikru mokslu buvo neperdaug. Karėje ties Sevastopoliu Viluckis igavo netik mokslą, bet ir didelius turtus, kaip tai

tankiai atsitinka karės laikę. Į Darbėnus V. sugrižo po kareį garsingu didžturcziu; asignacijas, kaip skiedras, barstė savo gentims. Bet neilgai tevieszėjo pas savuosius, nės jau menkas isz jo bepaliko žemaitės ir katalikas: ką motyna įkvėpė ko patsai jaunystėje prisigėre, viskas isz dulkėjo terp makolių. Gėda pasakyti: garsingam gydytojui, didžturcziui pasidarė **nuobodu** terp žemaiczių, kur tokie žmonės buvo ycz reikalingi; dėlto iszsidangino į maskolių tarpą ir apsigyveno Jaroslavę. Neilgai trukus vedė cze žmoną-ruskę ir pravoslauną ir apturėjo pasogos didelį dvarą ir daug visokio labo. Genczių ir sąsiedų, tiesą pasakius, nėkuomet neužmiršo. Bepradėm kvietė juos pas savę viesztų ir visiszkai apsigyventų. Žmonės važiavo, bet nei vienas ten neisztvėrė; nerasdami kunigo ir bažnyczios, ilgėjos žemaiczių kraszto ir skubinos grįžti atgal. Ilgainiui Viluckio moteris mirė, nepalikdama vaikų. Nuvažiavusios aplankytų jo seseris prikalbėjo V. grįžti namo, į savo krasztą. Antanas paklausė, parvažiavo; atsiminė kataliku ir žemaicziu esąs pradėjo mylėti savo krasztą, savo žmones, savo bažnycią, visus gausingai apdovanodamas, ir jau pasiketino nebegrižti į Maskoliją. Nuo grapo Tiszkevičiaus nupirko Darbėnuosę plecių gret bažnyczios, kur pastatė didelę szpitolę dėl pavargusių savo parakvijonų. (Dabar tą szpitolę klebonas paskyrė bažnyczios tarnams, o tikrąjį tarnų namą už pinigus isznumoja davatkoms. Tas negerai! Kitur teip nēr.) Gal butu ir daug gero padaręs mums, kad butu pasilikęs ant visados. Ant nelaimės, prisireikė jam dar kartą iszvažiuoti į Jaroslavą dėl parėdymo tenai savo turtų, dvarų, ir jau nebegrižo. Parėdymas nevyko, interesai vis labiaus burės. Rodos randas nenorėjo pripažinti jam turtų, likusių po paczios. Teip praleidęs keletą metų klapatuosę, ten ir mirė 1878 m. palikdamas didį turtą.

Kaip matyt isz žurnalo . . . bajoriszkosios Apiekos 1878 m. rugpjuczio 8 d., 1) Valudskis dvaras įėjo į Apiekos rėdą, mirus valdytojui 1878 m. sausio m. 3 d., o įpėdiniams nepribuvus. 2) Apiekunu dvaro buvo Mikolas Nikitos sunus Skulskis, podporuczninkas, kurio žinoje ir yra nepajudinamas Valudskio turtas; pajudinami-gi jo turtai:

a) duona, mėbliai, indai, drabužiai ir k. jau išduoti, valig užtvirtinto Jaroslavo Okružno Sudo palikimo, trims tikroms jo seserims, b) kapitalasgi — 74600 rub. bankavuose bilietuose ir 15 rub. pinigais prisiųstas į Apieka dėl išdalijimo įvairioms vietoms ir ypatoms valig to paties dvasiszko palikmo, kaip antai: paskirta ir priguli atiduoti pinigais: 1) trims seserims po 500 rub., 2) 18 asabų po 100—500 rub., 3) ubagams, esantiems prie bažnyczios Kalvarijos miestelyje — 2000 rub.; bilietais priguli atiduoti: 4) Darbėnų, Palangos, Kretingos ir Kartėnos parapijinėms bažnyczioms po 1000 r. 5) ant mokymo neturtingo savo vaikų Darbėnų, Palangos ir Kretingos mokykloje po 5000 r. 6) ant pabaigimo taisyti Jaroslavę katalikų bažnyczia 3000 rub.; 7) ant įtaisymo prie cerkvės Parfentjevo sodžiuje mielaszirdystės namų ir mokyklos dėl žmonių — 2000 rub., 8) ant pakasynų — 1000 rub.; 9) dėl Maskvos „czeloviekoliubivagos“ draugystės paliktus ponios Valudskienės ir buvusiuos „w požizniennom polzowanie“ jos vyro 40000 rub. su procentais nuo jos smerczio; 10) Jaroslavo Okr. Sudas dar prisudyjo Parfentjevo cerkvei 3805 r. ir 60. Sudebnajam Pristavui. —

Kam liko dvaras, matyt, nemažas, nėra žinios, nės tikrojo testamento, kurį nabasznikas p. Viluckis rupesdingai kas met papildydamas, permaintydavo, negavome skaityti. Iš to dokumento negal patirti, ar tiesa, kad mirdamas trims savo giminaitėms stacziai į rankas įdavęs . . . po 20000 rub., kurios — tai pinigūs, kaipo lengvai įgytus, namo pagrižusios tuojaus praliebavusios. Dabar viena iš jų elgetaujanti. Nėra, kaip matome, nėkokios žinios apie Kretingos cerkvę, kur esąs Viludskio fundavotas dideliausis varpas. Ant Kartėnos ir Garždų iszkalų nieko nepaliko savo testamentę, vienok paskalos eina, kad esąs Kauno Direkcijos valdžioje kapitolas ir dėl jų, ką pusę žodžių patvirtina ir patį maskoliai; jeigtugi lig sziol nebuvo dalyjama tai dėlto, kad „raznyja — raznosti prepiatstwowali“. Matyt, dar patįs nežino, ant ko apversti ir slėpias. — Testamentę ant trijų paminavotųjų iszkalų V. paliko su lygia intencija — suszelpti neturtingus tėvus, kurie leistu ten savo vaikus. Rėdas tuotarpa iszpildžia Viluckie

valią tik kaslink Kretingos ir Darbėnų mokyklų. Panaszas stipendijas dėl vaikų reikėjo isteigti ir Palangoje; rėdas tuctarpu patsai pasinaudavo 1888 m. 1 d. rugpjucio m., iszstatydamas „gorodskonarodnąją“ mokyklą, suteikdamas dėl jos užlaikymo tik 400 rub., o mokytojui algą (400 r.) ir kunigui (100 r. už 4 adynas ant nedėlios) paimdamas isz Viluckio palikimo Liepojaus karnaczeistwoje. (Sako, buk dėl Palangos ten esą ne 5 tuk; bet 8300 r.) Mokyklos surėdymas esąs gana geras. Katalikų ten yra 21, tiek pat kurszininkų ir žydų. —

Užraszyta 10 tuk. rub. ant Darb. ir Kret iszkalų nuo 1878 m. lig užtvirtinimo, galėjo užaugti lig 13 850 r., o 5t. dėl Palangos par 10 metų — į 8 300 r.

Didelio apszvietimo a. a. Antanas nebuvo įgavęs, ką galėjome pasergėti isz maskoliszkos korespondencijos, nelabai gudusią ranką ir su apsirikimais. — Kiek tai naudos butu buvę, kad p. Viluckis butu palikęs, savo turtą ne ant maskolių rankų!! gal ir mūsų rasztai butu pasinaudavę. —

Įvairios žinios.

1. **Kaunę rengiamas Muziejus.** Muziejum vadinas rumas, kamę surinkti keistesni daiktai isz prigimties, senovės, dailų ir tt. Be muzieju sunku butu gerai pažinti istoriją, tautų senovę ir dabartį: kurie-ne-kurių dalykų visai negautumem paregėti, nežinodami, kamę jie yra. Surinktus-gi į vieną vietą ir gerai suraszytus, veikiai galime pažinti ir pasimokyti. Muziejai todėl yra labai naudingi. Visi didieji miestai turi didesnius ar mažesnius. Kaunas neturėjo lig sziol, bet ir jis sukruoto įgyti. Kauno gubernatorius par Konsistoriją szejp raszo Žemaiczijų Vyskupijos kunigams. Sekretorius Statistiszko Komiteto Gukauskis praneszė gubernatoriui, kad Panemunėlio Prabaszczius kun. Katelė dovanojo Komitetui 11 rastų jo parakvijoje senovinių akmeninių padargų ir du kąsniu szpižinių kulpkų. P. Gubernatorius, paketinę tuos daiktus atiduoti rengiamam Kauno Muziejui praszo Szviesiausį Vyskupų perduoti

kun. Katelei dėkavonę už sekimo vertą šviesų tarnavimą mokslui ir vienkart atkreipti atidę, beg nēr prie daug-esnio dvasiszkujų asabų Žemaičių Vyskupystės daiktų, turinczių archeologiszką ir etnografiszką vertybę, kurie valdytojams nėra teip brangūs, ir kurius jie galētu veltui atiduoti kilstancziai miestę svarbiausiai įrėdnei, vietiniam muziejui.

Jei dvasiszkijs paklausys, muziejus įgys ne vieną deszimtį daiktų, turinczių nepaprastą archeologiszką vertybę. Tulosę vietosę užėjom netik po vieną, bet po porą ir trejetą szimtų pavyzdzių akmeninių ir gelžinių padargų, o dar daugiau senų monetų. Tai jau visas mažas muziejelis. A. a. kun. Praloto Rodavyczės surinkimą įvairių mineralų kunigai jau pavedė Kauno Muziejui, kad įtaisytu skyrių, praloto vardu pramintą. Rasys, žinoma, ir kiti tokie. Butu tai tikras apsireiszkimas „szviesaus tarnavimo mokslui“, kad galētu žinoti tuos daiktus nepražusiant. Maskolijoje nelabai gėdžias iszplėszti vietinius turtus ir nusigabenti į sostapyles. Kiek turtų begalinės vertybės buvo įdėta į Vilniaus Muziejų; o kamę-gi jie? O Vilniuje jie daug reikalingosni, neg sostapylėsę, kur ir be jų butu apšęję. Kad tik neatsitiktų ir su Kauno Muziejum: įrengs Vilniuje kokią Popiszką Akademiją, ir iszgabens ten. Nespėjant teip blogai, reiktu visiems savo surinkimus atiduoti Kauno Muziejui.

2. Nuo Zarasų Padangės. Ne kartą teko man skaityti ir girdėti, kad Vilniaus Vyskupijos kunigai platina tarp lietuvių „Lenkų Karalystę“, užmirszdami Jezaus prisakymą: mokiti visas gimines, ueskiriant nei vienos. Tenai lietuviai atskirti, nės jų nemokia lietuviszkai. Tariaus Vilnius teesąs toks nelaimingas ir neteisingas, bet, ant nelaimės, ir Žemaičių Vyskupijoje yra tokų parapijų kur lietuviams nesako lietuviszkų pamokslų. Tai Zarasų (Novo-Aleksandrowsk) pakrasztys. Tarp tokių parapijų labai juokingai prasikisza — Braslawa. Evangeliją tenai skaito lenkisz-kai ir lietuviszkai, bet pamokslus sako tiktai lenkisz-kai. Lietuviai mat, tenai yra teip szviesūs, teip mokyti, teip szventi, kad jų ir mokyti nebereikia. Kitur „ponams“

Evangelija skaito lenkiskai, o pamokslo lenkiskai nesako — tai vis suprantamas daiktas: ponas, jei negirdės pamokslo, pasiskaitys iš visokių knygų, ir bus gerai; bet kur-gi gaus kningas lietuvis-nabagėlis, kurs dažnai ir rasztu nemoka? Žinoma, teip apleisti lietuviai užmirsztą Dievą, nebemyli Bažnyčios, eina vis tamsyn, o ne szviesyn... Neprotinga tadą kunigėliams barties, kaip girdėjau, ant tų pacių lietuvių už jų tamsumą ir nedorumą, kad patys kalti! Dėlko-gi **Palikonių** bažnyčioje, kur lygiai yra žmonių miszinys, esti lenkiszki ir lietuviszki pamokslai, ir tai nepertraukiamai kožną szventą dieną, nors kunigas tenai vienas tėra? Garbė tam klebonui, kurs visas aveles gano vienodai! Jo pavardė — kunigas Budrys. Tam panaszas padėjimas yra Kurszo krasztę, kur jau **Smelynos**, bažnyčioje pasirodė tiesa. Garbus klebonas Vaitiekunas sako pamokslus lenkiskai ir lietuviszcai, o pirma teip nebuvo. Dabar parapijonys iš to džiaugias. —

Negal tylomis praleisti ir **Opsos** bažnyčios, kurios apylinkėje gyvena lietuviai, o pamokslai vien tik lenkiskai tesakomi. Tenai ir komedijų nebedaro: nebeskaito lietuviams nei Evangelijų. Teip-pat ir **Pliusų** bažnyčioje žmonės negirdi lietuviszkų pamokslų, nors tamę apskrityje yra poras grynų lietuviszkų sodžių, o po kitus sodžius senieji tebekalba lietuviszkus poterius; jaunieji jau lenkiskai iszmokyti. O kas juos iszmokė? Atsiliepkite!

Ir **Drysvėtų** bažnyčioje žmonės nuo seno vedami į „Lenkų Karalystę“, nės dvasiszkieji tėvai neaiszkina lietuviams „Dangaus Karalystės“ lietuviszcai, gal dėl to, kad jų neperdaug tenai bėra, bet vis-gi dar yra. Jei dar priminsiu **Vydžių** bažnyčią, tai jau turėsiu pirmąją vietą pripažinti kunigams Vilniaus Vyskupijos. Gret Vydžių yra, duokime, **Tverecziaus** parapija, Viln. Vysk.; ten pamokslus sako lietuviszcai, o Vydžių bažnyčioje lietuviszkas žodis iš sakyklos nesigirdi nei par Atlaidus, kada susirenka daugybė lietuvių iš apylinkės. Ar-gi Zarasų lietuviai teip giliai užmigo, kad jų ir žadinti nebeiszpuola? Tariuos — ne. Žmoniszkumas reikalauja nors tų lietuvių nestumti amžinan miegan, kurie dar tebegyvuoja.

3. **Nuo Ukmergės padangės.** Maskoliams, valdytojams žemės, nepavyko: kaip lengvai gavo nuo lietuvių išsplėstus dvarus ir ukes, taip lengvai ir praleidžia juos. Valdytojas Svėdasų dvaro, kitados grajų Marikonių, jenerolas Božerjanowas, turėjo perleisti savo dvarą kitam maskoliui iš Erelio gubernijos, bet ir tas nežadas apsigyventi čie, bet išparceliuoti į smulkius kasnius ir išpardavinėti, kiek galima, brangiaus. Apylinkės lietuviai grobtinai išzguobs; gailu tik miszkų, kuriuos žydams buk pardavęs; jei tiesa, bus jam negerai, nės neseniai yra išduoti įstatymai apie negaiszenimą miszkų. Jei pradėtu kirsti, tuojaus reikia duoti žinia skarbavajam medlincziui arba nors asesoriui, kad suturētu; ypatingai gailu puszyno prie pat Svėdasų miestelio: be jo ant smiltynų stovintys Svėdasai liudnai išveždės ir bus nesveiki. Ginkite jį, kiek galėdami!

Sirutėnų dvaras ir-gi išsprudo iš maskolio, Wieriokino, rankų. Jau buvo nuo p. Naborauskio sulygęs ir sankalba ant popieriaus padirbęs. Nuvažiavo į Vilnių prie augsztesnės vyresnybės užtvirtintų; apsistojo vieszbutyje, ir čie p. Naborauskis iš didelio sielvarto ir susigriaužimo ėmė ir numirė, apopleksijos trenktas. Matyt, tasai Naborauskis turėjo dar szioki-toki prisirisizimą prie Lietuvos kasnėlio, kad taip sunku buvo atiduoti jį burliokui. Parvėlai susigriebė: reikėjo negaiszinti, butu ir jo vaikams užtekę. Dabar Sirutėnai užstatyti bankoje. Pirmucziausiu ipėdiniu liko Debeikių Lapa, jau visus dvarus ant vėjo praleidęs. Jo paties skolų nebeisznesza dvarai, tai iš ko-gi jisai išzpirks Sirutėnus? Ar szejp, ar taip tadą turės jie kliuti maskoliams. Tasai Lapa par visą savo amžių piktino lietuvius savo netvarkystę: žudė savo dorą paczią, paskui ją su dviejetu vaikų iszvarė ir norėjo persiskirti; kadangi Katalikų Bažnyczia nedaleidžia skirties, jisai, eidamas pedais sasiedo Siezienieuskiu, permainė tikyba į bambiziszka, ir antra kartą vedė, lig tarytum Dievą apgaus: ar sziochio buk tikėjimo, ar tokio, antra kartą vesti, tebėsant gyvai pirmajai pacziai, yra... kėkszyztė, tai kam čie dar akis žmonėms vilkti — nuo pastorio neva szliuba imti? Gyvenk be szliubo, kaip pirma — tas pats atsakymas priesz Dievą ir žmones.

Utique.

4. **Isz Peterburgo.** Pirmąją lekciją garsaus kunigo Jauniaus Dvasiszka Akademija priėmė su didžiu rankų plojimu. Iszguldo kol kas graikiszką kalbą, žinoma, labai gerai; po vakacijų gausias ir lotyniszkos kalbos katedrą. Džiaugiamės ir vėlyjame Jam užpelnytose kloties! —

Prancuzų Prezidentui, Forui, mirus, buvo iszkilminga dievomeldystė už jo dusią sv. Katrinos bažnyčioje. Atvyko ir maskolių caras su cariene ir su visu savo dvaru, nės to reikalauja padorumas. Prezidentas Foras buvo visos pasaulės lenkiamas, kaip teisingas vyras ir iszmintingas rėdytojas Prancuzų vieszpatystės. Jisai buvo isz prastų žmonių, sunus neturtingo amatninko; isz pradžios gavo menką moklą, bet paskui patsai didžiai apsiszvietė ir užjėmė augszcziausią vietą. Mirė, kaip geras katalikas, aprupintas szventais Sakramentais. Ant jo vietos prancuzai iszsirinko p. Lube labai augszto mokslo, bet teipogi žemo kylimo: sunų sodiecio — ukininko; ir dabar tebevaldanti savo ukę. Matome, kad laisvės szalyse ir prastiems žmonėms atviras kelias į augszcziausias ir szlovingiausias vietas.

5. **Isz Vyžorų** (Ukm. p.) Szalininkai buvusiojo Strazdo, „strazdininkais,“ vadinami, žymūs yra nemastuotu savo girtuokliavimu garsioje Sterkinės karcziamoje 4 d. gruodžio m. lakė už iszrinkimą į starszinas vieno isz jo szalininkų, p. Skardžiaus. Apie pusnaktį pasisgedo, kad vieno isz garsiųjų vibornųjų, Neliubszio, nėra; atvilko aną isz patalo ir teip nurydė, kad tas vos gyvasties nenustojo. Pėtnyczios ryt eidamos ant Rarotų moteriszkosios rado jį patvoryje jau sustingusį ir be jausmų. Par didelę storonę vos pavyko atgaivinti. Tatai pamokymas, kad ant rinkimų nereikia par balsiai szaukti už ką nors, nės paskui bus par labai mylimas, o tas nevisados gerai pasibaigia. *Utique.*

6. **Isz Vasiliszkės** (Kauno p.) Grinkiszkės filijoje seniaus giedodavo, kaip kam tiko: tai lenkiszkai, tai lietuviszkai. Paskui vien tik lietuviszkai; bet kad senieji traukė baisiasias, draikytasias giesmes, apszvietai jaunumenei juo patiko — grynintosios, ir pasidarė nesutikimas.

Tiesą pasakius, nesutikimai nebutu kilę, kad ne kriauczius Saldunas ir tulas Krienas, vėlyjas savę vadinti Kraznowiczium. Kunigėlis nei szio, nei to: teisinias paliepinu Vyskupo negadinti senovės, bet to mums jau nebeužtenka. Gerąją senovę lenkiame, bet prastąją geistumeme pataisyti su pagalbą vadų, kuriems privalu yra izsmislyti padorų budą meldimos. Kol kas bus, trauksime kožnas savotiszka, lig nesutaikins mūsų. Naujoji Karunka visiems geriau patink už senąją; lygiai dedas ir su giesmėmis. Tik klapatas su „Pulkim ant kelių“, kad labai daug lenkiszku žodžių, kartais visiszka be reikalo, kaip tai: „stroszniausia“; dėlko-gi nebaisiausiausia? Teipogi numylėtojoje Suplikacijoje reiktu keletą žodžių, perkeisti, ale tas labiau į akis metas. Reiks pradėti nuo kitų giesmių, ar ką?

Veversėlis.

Patariame Vasiliszkes jaunimui aiszkinti kitiems pasznekesiuose, kad gryna kalba daug gražesnė už sutersztą be jokio reikalo svetimais mėszlais. Kožnas naujas daiktas isz pradžios yra keistas, o kad gerai supranti, ir pamėgsti. Nėra ko pykti ant senesniųjų ir ant kunigo, kurio priedermė yra neerzinti, bet pakajų užlaikyti tarp savo parakvijonų.

Red.

7. **Isz Laižuvos.** Kas pasidarė tiems laižuviszkiams vyrams? Keletą metų atgal buvo jie garsingi ir teisingi, ir paklausingi; turėjo geras szirdis dėl Dievo, dėl sasiedų ir sau nebuvo blogi. Bet kad pasileido sznapszę gerti, visiszka protą pragėrė. Musų mistelyje nėra valdžios pataisyto traktieriaus, o vienok prie Berkio vis pilna nuo ryto, iki vakaro; gal ir pernaktoti, kaip tikramiamę traktieriuje. Berkis mūsų vyrus daug ko gero iszmokia. Artinantis rinkimams starotos, Berkis jemė aiszkinti savo svecziams, kad į starostas nedėtu „kokio mulkio“, kurs nei po burną nemoką iszgerti. Nu, vyrai ir paklausė, ir padėjo tokiuos, kurie anais metais isz Robos karcziamos įvažiavo tiesiai į neušzalusį Vadakstį, bet cze nerado sznapszės . . . Laimė, kad vienam latvis prikiszo koki ten kobinį, o antras nabagas kumelei ing uodegą isikibęs buvo, koli toji braidė po upę, ir teip iszsimazgoja, kad net sznapszis iszdulkėjo.

Ar-gi dyvai, kad tokiuos pratikos vyrus laižuvizkiai pasiskyrė sau už perdėtinius, o ne kokius kitus? Oi, vyrai, vyrai! mislyjate tik apie arielką, o cze ir nebėra jums laiko iszvysti ir tą, kad isz netyczių ir iszkala jums atsirado, ir negalite atspėti kokius ji vaisius iszduos. Musiszkiei nieko dar nežino, dėlko mums rėdas tokią mylistą daro. Bet ir kitokių reikalų mes turime, tik niekas apie tą nesirupena. Kąpai yra teip nudriskę, kaip niekur vyskupystėje, bažnyčioje truksta altorių ir Velykinio Grabo. Isz kur ant to visko imsi, kad Berkis viska sujema? Negražu, sąsiedai, sedėti prie žydo pecziaus! *D-gis.*

8. **Isz Petrapylės.** Guodotinas kun. Konauninkas Blaževiczius, sąnarys Dvasiszkosios Kolegijos isz Seinų Vyskupystės, jau iszvažiavo isz Petrapylės į Seinus. Mes, lietuviai, konauninko dideliai gailėjomės, bet Dievas paguodė mus, atsiųsdamas į jo vietą kitą konauninką, Antoneviczių, dar didesnę ir stipresnę lietuvį. Jisai priesz Arcivyskupą apsiėmė kas szvente 9 adynoje spaviedoti lietuvius; teip ir daro: 9 adynoje laiko szv. Miszias, dėl lietuvių; po Miszių paprastas 3 „Sveika Marija“ kalba lietuviszkai ir tuojaus prasideda lietuviszkas pamokslas, kurį ant galo pavyko iszpraszyti nuo dvasiszkos vyresnybės. Jau tai Petrapylės lietuviai kruta, kaip skruzdelės, be nuvargimo! Pirmasis lietuviszkas pamokslas Peterburgo Katedroje buvo Visu Szventų dienoje: Sakė Arcivyskupo sekretorius, kun. Propolianis. Pataikė jis į mūsų reikalus, ką girdėdami prigimtoje savo kalboje, ne vienas susigriaudeno ir apsiverkė isz džiaugsmo. Antrąjį pamokslą 8 dieną lapkriczio m. pasakė guodotinas kun. Kareviczius, Seminarijos Inspektorius. Po pamokslui lietuviszku budu, užgiedojo „Aniolas Dievo“, o lietuvaitės pajėmė skambancziais savo balseliais; antrąjį-gi punktą vyrai, kurių, kaip ažuolų, buvo pusė bažnycios. Kaip-gi užgiedos isz galingų savo krutinių, tai net bažnyčia suskambėjo. Pabaigė tą, atsiduodami į Szv. Panelės prieglobstą, atgiedojo: „Szvencziausi Pana Marija, dangaus, žemės lelija... Neapleisk manęs, Tu, Marija, nekados: asz tarnausiu visados“! Kaip lietuvių gyvenimas liudnas, teip liudnai ir pagiedojo jie,

bet teip gražiai ir sutinkancziai, kaip niekas nesitikėjo, kad susirinkę isz visų krasztų, turētu teip vienoda jausmą, kaip žmonės isz vienos parapijos. Jei lenkams kunigams buvo nemažas isz to stebėjimos, tai ką besakyti jau apie lietuvius, kaip jiems yra saldu girdėti prigimtoje kalboje Evangeliją, pamokslus, szv. giesmes. Tą tas gerai tenu-manys, kurs ilgesnį laiką pragyveno svetimoje szalyje, negirdėdamas savo kalbos. Rodos, ir Dievas yra mielesnis, ir sviatas linksmesnis, o priėjus myriui, ir mirti ramiaus. Lietuviszkieji pamokslai tadą labai pakėlė dvasią daugalyje lietuvių, ir gražiojoje lytyje (sesutėsę). Ne vienas, kurs seniai jau nebuvo saviszškai sznekėjęs, dabar su pasididžiamu balsingai ant gatvių sznekėjos, pajutęs nors vienamę dalykę lygybę su kitais. Kas rupenos apie tuos pamokslus, darė ne iszmanijos, bet isz supratimo tikro reikalo. Macziau du senu kareivių, gyvenanczių prieglaudoje (bogodielnia): su aszarų pilnomis akimis klausės, rankas augstyn iszkėlę meldės; o kad po visam iszėjo, tai su tokiu jaunu karsztumu jemė ruokuoties, kaip atjaunėję priminimu tėvynės. Stėbėtinai garmoniszkas giedojimas nemokytų lietuvaiczių rodo mums, jog lietuvis jau gema su muzikaliszką dovana. — Reikia pridurti, kad kova už lietuvisziskus pamokslus, nepertraukiamai sakomus didžiojoje Petropylės bažnyczoje, nebuvo lengva: daug reikėjo pakelti vargų ir paniekinimų, daug sykių buvo praszymai atmesti; bet lietuviai, nenustodami vilties, nepaliovė meldę, ot, ir iszmeldė, ir, Dievui padedant, jų balsas nepaliko szaukianczių puszczoje, be vaisiaus. Dabartinis džiaugsmas szimteriopei užmoka už tuos vargus ir rupesczius. Mus užjautė ir mūsų praszymą parėmė dabartinis Vyskupas-Sufraganas, kun. Niedzialkovskis, už ką mes, lietuviai, par „Tėvynės Sargą“ — siuncziame Jam szirdingą acziu! Kas pamokslus sakys, jau žinote. Guodotini tie ir augstas vietas užimantys kunigai isz geros valios apsijemė aukauti tą szventą darbą dėl naudos ir paguodos savo tautiecių, Dievas nepaliks jų be užmokesnio. —

Už Narvės vartų tapo įteigta nauja koplyczia. Lietuviai, gausiai cze apsigyvenę, įvedė ir cze lietuvisziskus giedojimus, kas antrą nedelia, bet lietuvisziskus pamokslus retai tegirdi

dėl stokos kunigo-lietuvio. Szv. Kotrynos bažnyčioje lietuviszki pamoslai yra sakomi po pietų, 4 adynoje, priesz Miszparus; ant to pamokslo darbininkams žmonėms neparanku rinkties isz tolymesnių vietų.

Dėl koplyczios už Narvės lietuviai apsteliavo puikų kieliką už 125 r., o dabar renka piningus ant paveikslo Szv. Panelės Žemaiczijų Szilavos, t. y. atradimą to abrozdo piemenelių, su lietuviszku, žinoma, paraszu apaczioje. „T. Sarga“ įpraszone rekomenduoti mums gerą tepliorių. —

24 d. spalio m. buvo vakaravimas su szokiais ant Lietuviszkosios Labdaringos Draugystės; pelno buvo apie 100 r.; 20 d. lapkriczio m. buvo grajita komedija, versta isz lenkiszko. Pelnas dėl Petropylės mokytinių-lietuvių.

Vargdienėlis.

9. Isz Ventspylės arba Vindayos. (Kurszo gub.) Apie Ventspylę, pavietavą Kurszo miestą, Lietuvoje maž kas ligsziol tegirdėjo, nės jisai ligsziolai niekuom neiszsižymėjo nuo kitų. Bet dabar jisai pradeda turėti didesnę svarbumą dėl visuomenės, tai ne pro szalį bus ir mums apie jį szi-tą iszgirsti.

Ventspylė guli priepat įtakos į Baltijos jures Ventos upės, ne tol nuo Liepojaus. Miestas yra menkas; už tat jo uostas (portas) nuo senovės garsus, kaipo nėkados neužszalstąs ir dėlto labai patogus prekėjams. Prekyba vienok ligsziol nebuvo didelė, kad ir pats miestas buvo menkas, ir uostas mažas ir netikusiai įtaisytas; o kas už vis svarbiausiai, nebuvo tiesaus susineszimo su gubernijomis vidurinės Rosijos. Ir Ventspylė, budama teip geramę geografiskamę padėjimę, turėdama uostą su tokiais privalumais, turėjo ligsziol skursti; susineszimas juriomis su Peterburgų Riją ir Liepojum neturėjo nėjokios svarbos, kad tie miestai, patys prie jurų budami, apseina be tarpininkystės. Ventspylė traukė naudą tik isz prekiavimo medžiais, siuncziamais į Prusus ir Angliją. Nuo szių-gi viskas persimaino ant gero: dirbamas geležinkelis sujungs ją stacziai su Maskvą (spalio mėnesyje jau bus gatavas); jau szi pavasariį pradės didinti uostą ir priskirs jį prie tarptautiszku pirmosios kliasos uostų. Didžioji dalis iszdirbinių visos Rosijos eis

geležinkeliu į Ventspylę, o išz cze visų valstijų garlaiviai išzvežios po visus krasztus; užrubežini vėl išzdirbiniai garlaiviais eis visupirmu į Ventspylės uostą, o išz cze gelžinkeliais skirstysys po visą placzią Rosiją. Liepojus turės labai nukentėti, nės beveik visus užrubežinius garlavius patrauks Ventspylė, kaipo turinti tiesesnį susineszimą. Prie to Liepojaus kariszkas uostas labai varžo prekėju garlavius, neįtikėdamas jiems, o karės laikę prekyba turėtu visiszškai nustoti, prekėjai savo krautuves suardyti. Ir Rīga mažiaus tematys užrubežinių garlavijų: pirma, Rīga yra toliaus nuo užsienio; antra, Rigos uostas yra par brangus garlaviams, nės jie apart paprasto mokesnio už įėjimą, turi dar miestui apsimokėti. Taigi visos sankalbos yra geros dėl Ventspylės prekybos. Už tat jau dabar, kad uostas ir geležinkelis dar negatavi, kurie-nekurie prekėjai išz Liepojaus ir Rigos pradėjo kelties į Ventsp. ir cze taisyti krautuves. Ir szejp jau žmonės plaukia cze apsigyventų ir pelnytų valig savo izzymanymo. Miestas sparčiai pradėjo augti ir puoszties. Daugalis namų statos dėl patalpinimo atejunų; dideli plotai žemės aplink miestą izzdalyti į plecuis ir izzpirkti namų statymui; pažymėtos gatvės (ulyczios) ir tt. Kas turėjo kasnelį žemės, galėjo paimti gerus piningus. Dar tik pradžia darbų, o miestas jau rokuoja apie 10000 gyventojų. Kovo mėn., o gal ir ankscziaus, judėjimas pasididins, nės pribus daugybė darbininkų. Taisymas uosto ir fabrikos torpediszkių garlavijų užims užvis daugiaus darbininkų. Uostą, tiesa, taisyš izzpalengvo, reikią tik apie 300 darbininkų; užtatai torpédiszkioms fabrikoms daugiaus reiks, ypatingai, kad czepat bus dirbamos ir lokomotivos. Bet ir kitokių fabrikų įsteigs cze nemažai; stiklinę jau perniai pradėjo dirbti. Ant galo, darbas rasys dar prie dirbamo geležinkelio, prie statymo kamenyczių, prie strykių (plytnyczių), miszkuosę prie sutaisymo medžių ir tt., ir tai ne ant vienu, bet ant daugalio metu. Darbai tie daugiausiai vyriszki: bet ir motriszkosios galės rasti uždarbį, kaipo tarnaitės ir k., labiausiai katalikės, kurių cze truksta. Galėtu cze, radusios daug vyrų, ir izztekėti. Jau dabar girdis skundos ant stokos mergaiczių. Yra dar projektas

įtaisyti kurhauzą, t. y. gydymo namus su visokiais mineralizkais vandenimis; tadą vasarą suvažiuotu daugybė ponų maudytus, ir vėl duotu uždarbį. Augant svietui, ir katalikų pribuvo; jau pasirodė reikalas pasuodinti vieną kunigą, kurs aprupintu dvasizkais dalykais. Pirm to aprupindavo juos Kuldygos (Goldingen) klebonas, darbsztus ir garbingas kun. Pr. Luksza, kurs, nesigailėdamas vargo, par 8 myles tankiai atvykdavo. Par jo rupesnij dabar paskirtas kunigas Szlamas. Ant nelaimės, bažnyczios cze nėra aukuras įtaisytas prastuose namuose, visizskai nepanasziuose į bažnyczią. Toliaus teip nebegali buti, reikia bažnyczią statyti, bet 1000 neturtingų katalikų nėra kaip neįtengs tą padaryti. Todėl parakvijos padėjimas yra tikrai apgailėtinas: atsirandą tokie katalikai, kurie paliovė ėję į bažnyczią isz gėdėjimos, kad liuterai, bambizai, ruskiai, žydai turi puikius dievmeldystės namus, o katalikai... supuvusią, griunanczią trobelę. Butu gerai, kad kas isz turtingesniųjų lietuvių atsimintu apie tą, kad daugumas lietuvių, apsiaustų svetimamę krasztę svetimo tikėjimo žmonėmis, yra dažnai iszjuokiami isz priešasties tokių Dievo namų ir atsząla prie pildymo katalikizskų pareigų. O cze reikia netik savuosius užlaikyti prie tikybos, bet ir svetimtaucziams skelbti tikrąjį, iszganingąjį tikėjimą, prie ko labai patraukia iszkilmė Dievo namų.

Kacziukas.

10. **Isz Leckavos ir laižuvos parakvijų.** Sziuose laikuose svietas labai pradėjo gestį par nerupestį tėvų mokyti savo vaikus iszminties ir dievobaimingumo. Jaunumenė, vietoje žydėti krikščionizskomis dorybėmis, žydzia nedorybę ir tusztybę. Musų parakvijose ypatingai isikerėjo nevalyva pliuszkystė, arba pardidelis rėdymos. Isz kunigų maž kas tesikisza į tą dalyką, kaipo jiems neprigulintį, o reiktu suturėti blėdingą papratimą. Isz miestų grįžtanczios žydelkos ir latvės atnesza į musų krasztą visokias raukytas naujinas, kurios patinka minksztproczioms musų mergaitėms. Padorios, skaisczios musų seselės gražios buvo ir elgerkosė; dabar, kad pradėjo ant peczių dėti didelius kauszus, kaip kađ su trimis galvomis butu, raukyti priszakį ir užpakalį; kad puslės, diržai, karoliai atsirado

ant krutinių ir sijonų, — jau nebepažinsi, kad tai lietu-
vaitės, greičiaus spėsi, kad tai paprastos miesto szliužės!
Rėdymos beveik visados yra vodingas; dar vodingesnis,
kad ant jo pareina visas arba bent didžioji dalis pelno;
kartais yra ir nemažai juokingas, jei papuoszia neatsakan-
čia asabą. Musų krasztę, aczių Dievui, dar yra keletas
iszmintingų turtingesniųjų mergelių, kurios moka labai
dailiai pasirėdyti ir savo rankų darbu, austomis materijomis.
Bet daugumas pa-kutinį savo grasį nesza žydui už pusles
ir karolius, kad saulės szviesoje žibėtu driežlo skura. Ne-
prideranczias ir vodingas madas musu krasztę platina dau-
giausiai svetimtautės kriauczkos. Vyriszkieji kriaucziai
yra visi žemaicziai, bet moteriszkosios nėra nei vienos
kriauczkos. Ir kodėl-gi neiszsimokyti to amato, kurs dau-
gumui duoda uždarbį? Siuvėjistės amatas lygiai yra geras,
kaip ir kitas, ypatingai, kad par jį isztumete isz savo
kraszto svetimtauczius isz Mažeikių vagzolo, Leckavos
mie-to ir Ežerės dvaro (**Kur-so gub.**), kaip jau padarė
pradžią dora p. Barbara D-tė Leckavė. Pluszkystė-prastas,
vodingas papratimas, ženklas mažos vertybės žmogaus.
Tą žinodami, neapsigaukite, vesdami sau paczias: į tokias
nei su kreiva akimi neveizdėkite; isz pluszkių mergaiczių
nebus gera moteriszké, rami gaspadinė ir draugė, neinesz
džiaugsmo į namus jusų.

Pauksztelis Kletkoje.

11. **Isz Suvalkų gub. Vidurmieszių.** Nelinksmi juokai
isz neiszmintingų. Vidurmieszių, Vilkaviszkių p., vaitas,
kaipo buvusias deputatas prie karunavojimo jaunojo musų
caro, liepos mėnesyje isz ministerijos apturėjo medalį. „Na,
ot sziteip, tai kas kita! Tokia-gi laimė manę sutiko! Pa-
mislyk tik-medalis nuo paties caro“!!! dumoja sau vaitelis.
Isz nekantrybės bėgtu ir visiems rodytu. Kaip tyczia
sutinka miestę poną sekvestratorių. Kur iszkentės?
„Ponuli“, sako: „gavau med.lį nuo caro“! — „Nu, tai,
panie tego, reikia jį aplaistyti“, atsakė sekvestratorius.
„Eiva“! Ir nuėjo. Belaistydami medalį, ir akis sau už-
sipyłė, ir perkasę turėjo atsilsėti. Ir namo vaitelis par-
grįžo kitoks: gausiai apdovanojo szejmyna nuo piemeniuko
lig gaspadoriui, ir, parodes medalį nuo caro, įgraudeno,

kad nuo szios dienos jo nebevadintu — „dédė“, o paczios — „dėdienė“, bet — „ponu vaitu“ ir „ponią vaitienę“. Ant rytojaus vėl balius su tuo pacziu sekvestratorium. Gerai įgavę proto, atsiminė Vidurmiesčių dvarą, kad tasai ir mokesčių neužsimokėjęs, ir jų nesiprasząs . . . „Antai“, sako p. sekv.: „asz nusiuncziau chlopą su vežimu, kad duotu man dobilų; tai, panie tego, davė vos syki arkliams pasiszerti! Nu, už tai, panie tego, vertas yra pamokymo!“ Vaitas, pažvelgęs į savo medalį, pajuto nepaprastą galybę. „E! yr medalis! užgrėbkime! palikkime tik su marszkiniais!“ szaukia vaitelis, ir po keliolikos burnų, mauna abudu į kanceliariją protokolo statytų. „Kazy, panie tego, ar nepaliksime jam nors avių?“ „E, ne! asz galiu jį ir isz Vidurmiesčių iszvyti!“ Regėdamas tokį vaito narsumą, įsikiszo rasztininkas. „Panie voicie, darai sau ir man kartuves. Asz . . . ttt . . . protokolo neraszysiu!“ — „Asz tavęs, kvaily, nepraszau: paliepta, tai ir raszyk, o asz savo ranką ir pecziotį pridėsiu!“ — „Tu . . . ttt . . . voicie, szendien esi girtas, eik namo, o ateisi iszmiegojes“, tarė Faitus ir, trenkęs kanceliarijos duris, nuėjo į savo kambarį. Vaitas paskui, nori rasztininką į szaltąją kiszti: bet tasai aną su visais medaliais laukan iszmeta. Nuo pat pradžios tadą medalis neiszėjo ant gero: ir rasztininkas nepaprastos jo didybės nepažino, ir aplaistymas brangiai kasztavo, nės žydelkai parneberegėjimą padavė du imperijolu už varinius. Na, su piningais - tiek to; ale rasztininką palikti - negal! Vaitas turi medalį nuo paties caro, o cze tasai dręsa už apkaklės aną laukan mėtyti! Reikia važiuoti prie naczalninko, kad duotu kite, o tuotarpu reikia užpezčėtyti kanceliariją, kad raszyt nebejeitu! Bet kad vaitas traukė su paczią į sveczius, prie naczalninko pasiskubino rasztininkas su dvaro uktveriu. Atvyksta tardytojai — vaito namie nėra! Szaukia nabagą į Vilkaviszki ir atima lenciugą, nors vaitas medalį turėjo. Ir su medaliu nabagas puolė po dvarponio koju meldamas užstojimo. „Asz durnas chlopas (oi, oi, ir su medaliu!) norėdamas tavę įkasti, patsai pražuvau! dovanok, užstok prie virszininko!“ Ponas dovanojo ir užstojė, bet nepagelbėjo, ir vaitelis su medaliu, bet be proto vėl pasiliko prastu mužiku, nors rinkimai

kasztavo jam 600 r. Namai užstatyti, szejmyna juoksys . . . O, nelaimė, nelaimė! — mums juokas, nelinksmas; o kaip jam? —

Kadą mūsų žmonės nustos pirkties į vaitus? Vienas jug turi buti vaitu; tai ne už piningus ir dėkite protingą vyrą, kad koks girtuoklis ne juokintu svieto, nepaneszdamas savo didybės.

Neparmaxonas.

12. **Isz Gardeno Gub.** Kaip žinote, ciecorius augszciausiu savo paliepimu užperniai leidė katalikams taisyti ir statyti bažnycias, nesiklausiant policijos ir popų: „Ne budet-li strojuszczijsia kostioł mieszat rasprostranieniju pravoslavija?“ Dėlto užtenka sutikimo konsistoriaus ir patvirtinimo plianų Gubernijos Statymo Komitetę. Teipogi gerai žinome, kad tasai ciecoriaus parėdymas skanų kasnelį isztraukė isz dantų policijos, nės pirmiaus, kad prisireikedavo ką dirbti bažnycioje, tai visupirmu reikdavo gausiai prikimszti jos kisenias, idant negavę neatsakytu augsztesnei valdžiai: nėra reikalo. Tasai parėdymas nepatiko ir mūsų obrusiteliams, kaipo duodas mums biszkį laisvės atsigauti. Dėlto jie susigrėbė rupinties apie atmainymą. Perniai general-gubernatorius Trockis buvo sauvalingai iszdavęs atszaukimą ar tik susiaurinimą ano parėdymo, bet veikiai turėjo atszaukti atgal, kaipo perdrasų prieszinimos caro valiai; szimet, kaip girdėt, émės isz kitos pusės. Gardeno gubernijoje jau pradėjo renkti taisomųjų ir statomųjų bažnyčių planus dėl faktiszko darodymo ciecoriui, ką tai padarė jo daleidimas. Vysoczajszemę dokladę galės jau drąsiai pasakyti: veizdėk, Samodieržawnyj, pilna naujų plianų gražiausių bažnyčių, kuriuos užkasavoja ir cerkves, o kasztą ant jų „ksiendzy“ nuo žmonių versz; taigi, argi daleisi varginti „biednus“ mužikus? — Apie tą dalyką galės, žinoma, daug griaudingų pasakų pripasakoti, suvercziant viską ant kunigų. Isz netyčių galės užmirszti, jog tasai nepaprastas subruzdimas taisyti bažnycias gimė ne isz kunigų susziundymo, bet isz visiems regiamų reikalų, kuriems ganapadaryti iszpalengvo — neleidė valdžia par keles deszintis metų. Ir susikrovė. **Sokolkoje** (Gard. gub.) Sprauniku buvo

maskolis Zemlinicynas, tikras Lietuvos policijantas. Nuo jo nei nago juodymą nesiskiria ir kiti jo bendrininkai. Zeml. mokėjo lupti nuo visų, ypatingai nuo kunigų, kuriuos lengva pabaidyti „donosu“, nors ir neteisingu. Tarp kunigų gimė net priežodis: geriau duoti be reikalo, neg su reikalu (suprask: daugiau reiks duoti, kad padarys reikalą, jei gerą valią neduosi.) Negana to, Zemlinicyn susiuostė su arklavagiais po vadovystę žydo Judelio. Už priderantį užmokesnį Zeml. gynė juos ir gelbėjo par 9 metus. Matyt, neparmažą turėjo pelną, kad neužilgo galėjo nusipirkti dvarą už 20 000 r. su virszum. Tamę dvarę buvo geriausi vieta dėl kavojimo arklių. Zeml. turėjo vagių kalboje ir savo vardą — Mejer, kad kiti nesuprastu. Geszeftas priėmimo rekrutų ėjo ir-gi labai gerai, kad net isz tolymesniųjų krasztų pradėjo žydai grusties jo cirkulę į kariauną stoti. Ir toksai Sprauninkas buvo ycz globėjamas gubarnatoriaus, Batiuszko! Ir kažin kol butu razbaininkavęs tasai „predstavitiel zakonnoj vlasti“, kad ne įpykintas asesorius — Pogorielovas, kurs ėmė ir atidengė visas žinomas Zemlinicyno szelmystes, ir pakisė jį po sudu. Vieną tadą mūsų „apgynėją“ pagavo, o kiek-gi tokių dar tebėra laisvėje? Kaip rodos luposę mūsų policijos apgynimas žmonių, kuriems jie, mylėdami, net arklius iszveda? —

Isz Jonavos (Sokolkos ap). iszvežė kleboną Knobelsdorfą į Pskovą. Kelios žmogystos par intrygą kažkieno panorėjo, kad Jonavoje visiszkai nebutu kunigo, ir ėmė raszinėti vyskupui visokius nebutus daiktus ant klebono. Dasižinoję parakvyjonys iszkriuszo melagiams ir intrigan-tams langus, bet sziejie tuoj davė žinią žandarui, kad tai padarė . . . par kunigo prikalbėjimą. To ir užteko dėl atėmimo laisvės žmogui: Trockio atsiustas czinauninkas iszklausė tik žandaro ir skundikų, neklausdamas apkaltintosios pusės. Kadą Knobelsdorfas apsiskundė Trockiui ant to neregėtai neteisingo tyrinėjimo, Trockis patvirtino tą tardymo būdą. Nebuvo reikalo, gird, klausti tavuosius, nės isz kalno žinau, kad teisybės nesakys, apgindami tavę! Na, argi ne Szemiakino sudas? Gana liudyjimo kelių

latrų, idant tavę išvežtu išz tėvynės! O, Dieve duok kantrybę, kad be murmėjimo ant Tavęs galėtumeme kęsti tokias neteisybes, o persiakiotojams duok išzgirsti Tavo balsa, kurį isztarei išz dangaus į szv. Povilą: „Szaulai, Szaulai, dėlko manę persiakioji?“ *Gardeniszkis Lietuvis.*

Isz Sziaulių. Sziaulių obrusuteliai visokiais budais nori pritraukti prie skaitymo maskoliszkų kningų. Įrengtamę tam tikslui skaitymo kambaryje prie kningų szėpos pasuodino už piningus dailią paną Kancicz; žinoma, janumenės buvo daugiaus, nėg reikia, kol gimnazijos direktorius neužgynė jiems lankyti tą kambarį. Na, tatai dar viena obrusenijos sėkla neiszdavė vaisių! Bene teip bus ir su kitomis? Tegul leidžia turėti lietuviszkas kningas, mergoms nereiks mokėti algą už pritraukimą prie skaitymo. —

13. **Isz Amerikos.** — (Vas. 10, 1899). — Po nauju metų pasirodė keturi nauji laikraszcziiai: „Katalikas“, „Viltis“, „Blaivystės Laiszkas“ ir „Linksmas Valanda“. Pirma iszleidžia ne kun. M. Kriaucziunas, kaip rasziau pereitą sykį, bet kruvelė svietiszku žmonių isz Chicagos. Redaktorium yra d-ras M. J. Stupnicks. Laikrasztis iszrodo szvariai: žinių daug, barnių jokių. „Viltis“ per pus mažesnis už „Kataliką“ laikrasztėlis iszeina Shenandoah Pa. po redakciją V. J. Stagaro. Iszleidžiamas kuopelėlės darbininkų, užsiima daugiausiai darbininkų reikalais: į bažnyčių ir į tikėjimo dalykus visai nesikisza.

„Blaivystės Laiszkas“ — dvimenėsius laikrasztis, paszvestas reikalams lietuviszku blaivininkų Amerikoje. Iszeina ant gražios popieros; jį iszleidžia Pittstono „Blaivystės draugystė.“

„Linksmos Valandos“, iszeinanczios prie „Saulės“, nemacziau.

Jeigu paskirstyti Amerikos lietuviszkus laikraszczius pagal partijas, kurių yra perstatytojai, tai atrasime tokias grupas:

Katalikiszki laikraszcziiai — „Tarnas Bažnyczios“ (mėnesinis) ir „Katalikas“ (nedėlinis); „Garsas Am. L.“

daugiau polemiskas, nors pastaruosę laikuosę ginczais mažiau užsiima.

„Vienybė Lietuvininkų“ (nedėlinis) — tai organas social-demokratiszkos partijos, tveriamos dabar d-ro J. Szliupo; yra ji teip-gi organu tų pusiau apszviestų žmonių, ką szirdyje tikėjimo nustojo, bet su netikėjimu teip aiszkiai ir drąsiai rodyties nenori, kaip tikrieji, teip vadinami „szliupiniai“.

Perniai susitvėrė kuopa darbininkų, ką nenori maiszyti darbininkiszko klausimo su bažnyczios ir tikėjimo reikalais; jų organas yra „Viltis“ (nedėlinis).

Organu aiszkių ateistų ir krasztutinių socijalistų yra „Nauja Draugija“ (nedėlinis).

„Saulės“ skaitytojai tai tamsesnieji lietuviai; skaito ją ir prilaiko teipo-gi vargamistros ir sulenkėję kunigai.

Labai prasiplatinusi yra „Lietuva“, — laikrasztis liberaliszkas, bet neprisilaikąs jokios partijos.

Susivienijimo organas „Tėvynė“ užsiima ne kokios nors partijos, bet visos tautos reikalais; yra tai laikrasztis nėkiek ne polemiskas.

„Blaivystės Laiszkas“ paszvēstas tiktai blaivininkų reikalams.

Pastaramę laikę įėjo pas mus į madą visokios prakalbos. Ant tankiai suszaukiamų susirinkimų sznekame apie visokius dalykus. Parengimu tokių praneszymų ir teatrų loszimus atsizymi, ypatingai jaunos dar Blaivystės draugystės.

Lietuviszkų socijalistų kuopa Seranton'ė Pa. persikeitė į „Mokslo Draugystę“ ir dabar po vadovystę d-ro Szlupo laiko kasnedėlią praneszimus.

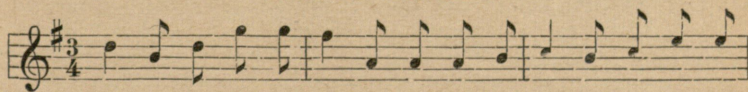
Lietuviszka parapija Mahanoy City'je įsisteigė kningyną, isz kurio gali gauti pasiskaityti kningų ir laikraszczių kiekvienas parapijonas dykai.

Amerikietis.

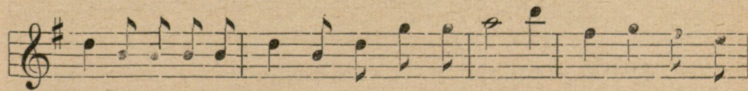
14. **Isz Chicagos (Amerikoje).** Kad ant viso svieto galvocziai apmisyja įvairius budus žudumo žmogaus, įvairias szaudykles, paraką, dinamitą, kulepkas, ne stokoja vienok žmonių, kurie prieszingai steigias iszrasti pragumus (spasabus), kaip nuo tų kulepkų iszsisaugoti, ir gyvybę užlaikyti. Skaitliun tokių galvoczių yra dabar patalpintas kunigas Kazimieras Zeglen, zokoninkas ir klebonas bažnyczios Szv. Stanislavo miestę Chicagos. Jis nuo laiko užmuszimo burmistro miesto Chicago Garrisoono, darbavos dėl iszradimo kokio nors budo apsiginti nuo kulepkų. Po keturių metų tokio darbo atrado pagaliaus audeklą, kurį ne galima perszauti. Tą audeklą pats iszras-tojas patiekė: po apaczios eina audeklas szilkinis, per vidurį vilnonis, o ant so veliak szilkinis, tas viskas suleistas draugén chemiszku budu, daro audeklą storumo puse coliaus. Drabužis isz to audeklo pasiutas, sveria dabar tris svarus, bet iszrastojas užtikrina, jog taisant geresniu budu su pagalbą maszynų, taps daug lengvesnis. Kunigas Zeglen apturėjo jau daugel užpraszymų isz Europos, o ypatingai nuo Austrijos, nuo Anglijos, Vokietijos ir Prancijos rėdų; bet iki tiems užpraszymams užganą padarys, kun. Zeglen užbaigs vieszą isztyrimą su savo iszradimu Amerikoje. Tie datyrimai atsiliks pirmiaus karės departamentę Vaszingtonę, o paskui Anglijos pasiuntimo triobosę. Jeigu tas isztyrimas pavyks, galima bus pavinszavoti iszrastojui, o jo keleivystė po Europą, bus labai iszkilminga, kaipo ir pridera žmogui, kurs didelę naudą atnesza žmonių giminei.

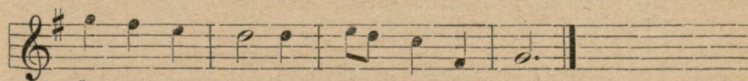
Derlus medelis.

Au - go me - de - lis ža - liam go - je - ly Lei - dė sza - ke - les

pa - gal ū - pe - lį. Kvė - pian - cziais žie - dais Sa - vę gar - si - no,

Žėd ną ei - nan - tį Sa - vimp va - dino.

Rasa augino smulkius lapelius,
 Saulelė rodė skaisčius žiedelius.
 Iszdavė kvapą skaisčius žiedeliai
 Teip, jogiai džiaugės visi paukszteliai.

Kaip tas medelis žalio gojelio,
 Augo panelė vienam sodely.
 Didžiomis doroms ana žibėjo
 Ir meilę Dievo szirdy turėjo.

Mėlynos akis, veido skaisnumas,
 Gražus ir puikus anos augumas
 Ne vieno szirdį prie savęs traukė
 Teip, jog daugumas jos rankos laukė.

O ta panelė nieko nebojo
 Ir ant tos meilės neuvožojo.
 Tiktai ant tokį ana žiurėjo,
 Kurs meilę Dievo szirdy turėjo.

Kad teip apseitu kiekviena pana,
 Ar ji yr jauna, ar yra sena,
 Tada tik tikra joms laimė butu,
 Nors ir tekėtu, vienok nežutu.

Bet dabar bėda! Musų mergaitės,
Ar jos samdytos, ar tėvynaitės,
Nespėja iszeit iš piemenystės,
Kaip tuojaus žiuri ant moterystės.

Ateina vyras. Nežiur, koks žmogus,
Ar yra geras, ar yr' patogus;
Tuojaus su szirdžią už ano eina,
Ir jaunas dienas greitai permaino.

Dėlto-gi tankiai ne viena žūsta,
Gero nemato, po vargus plusta,
Kuriais prispausta, keikia motyną
Ir gymio savo brangią adyną.

O kad apseitu, kaip ana pana
Niekad neplustu po vargų tvaną,
Butu vis laimėj, kad to žiurėtu,
Kurs meilę Dievo tur ir turėtu.

Žodžiai ir gaida — *Akyžadės*.
Užraszė Pusantravargamistris.

Paminavojimai.

1. A. a. kun. **Konauzinkas Pranciszkus Butkeviczius**, Kauno Džiakonas ir klebonas po-Karmelitų bažnyczios, miręs 20 d. rugpjuczio m. 1896 m., 75 metų amžiaus, o 48-kunigystės, buvo tikrai „apasztaliszkas vyras“, dievo-baimingas ir begalo darbsztus. Buvo jisai brangiausio musų Vyskupo, Valanczausko, pirmoji ranka lietuviszkuosiose dalykuose už ką ir nukentėjo smarkiai. Už platinimą lietuviszkkųjų, maskoliams netinkamųjų kningelių buvo jisai, rodos, ant 10 m. iszsiųstas į Siberiją, kur daug datyrė vargų, bet ir ten nepaliovė dirbęs dėl lietuvių ant dvasiszkos dirvos; paraszė „Iszguldymas“ Bažnyczios Apeigų“ pagal kun. Lunkeviczių, **kurių dabar pajieszkome turėdami kasztą ant iszdayimo**; toliau, „Skaitymai Gegužės ir Birželio mėnesyje“, „Katekizmus“ ir t. t. Sugrižęs į Lietuvą 1882 m., tapo Karmelitų klebonu ir

ir daug cze padėjo vargo, kol isztaisė į daržinę maskolių paversta, bet paskui vėl sugražintą bažnyčią. Buvo karsztas platintojas blaivystės, kurios draugystę įvedė savo parakvijoje. Lig sziol par penkius Szvencziausios Panelės Atlaidus blaiviniukai daro iszkilmingus apžadus nebegerti arielkos, ir teip labai suturėjo girtuoklystę. Ir dyvų-dyvai! tas tikriausias lietuvis, Valancziausio mokytinis, puikiausiai dėlto žinaš lietuviszką kalbą, — tik isteigtoje parapijoje isz grynų lietuvių pradeda . . . grynas lenkiszkas dievmel-dystes: maldas, giesmes, skaitymus, pamokslus, vos tik menkutę vietele bepalikdamas lietuviszkiems pamokslams. Laikas butu atitaisyti tą neteisybę, bet dabartiniam perdėtiniui parapijos tebesant, rodos, negalės sulaukti, ir pabaigs lietuviai pacioje Lietuvos szirdyje, Kaunę, virsti į lenkus. O ką jie par tat iszgrajis? Dvasiszkus reikalus dabartiniai kunigai ir lietuviszškai rupestingai ir pasekmingai atlieka, o politiszki reikalai, kuriems terupi, lenkų yra dar prastesni, neg lietuvių. —

2. Kun. Biliakeviczius nusudytas į Siberiją.

Sudas kunigui Biliakevicziui pasibaigė labai liudnai: paliko iszvarytas į Siberiją ant viso amžiaus su atėmimu kunigystės. Pirmuosius dvejus metus reiks pragyventi paskirtoje vietoje Irkucko gubernije po policijos priežiurą; szeszčius metus kur norės visoje Irkucko gub.; paskui jau visą Siberiją turės. Kun. Bil. sudo isztarmės iszklausė labai ramiai ir pasiėlgė szlovingai: kad apgynėjai jo, garsus advokatai Spasoviczius ir Andrejevskis panorėjo paduoti kasaciją į Senatą arba praszyti ciecoriaus mylistos, kun. Bil. atsakė-nenoriaš mylistų! Sudas, valig, žodžių tų, kurie matė ir girdėjo, nors sudas buvo prie uždarytų durų, buvęs baisus ir neteisingas. Sudui prasidedant, atvažiavo Teisdarystės Ministras, Muravjovas, kursai savo prakalboje į sudžias pasakė, kad sudytu pagal įsatymų paragrafus, nedarydami neįjokios mielaszirdystės; par abidvi sudo dieni bepradēm atsilankė į sudą. Sudo prezidentas teipo-gi turėjo prakalbą į sudžias, kurioje viską sukrovė, kas galėjo kunigą kaltu padaryti, o nei vienu žodžiu nepriminė, kas

gali iszteisinti arba palengvinti, už ką Teisdarystės (?) Ministras gražiai jam padėkavojęs, visiems girdžiant. Ant sudžių, tyczia iszrinktų vis isz menkų žmonelių, isz žemųjų laipsnių czinauninkų, tos kalbos padarė didelį įspudį, paskui jie jau nebedrėso pasakyti aiskiai priesingą vyresnybei nuomonę. Ar-gi bereikia stebėtis, kad prie tokių aplinkybių kun. Bil. paliko teip sunkiai nuskriaustas, nors liudytojų parodymai nebuvo par prasti. Kuone visi isz jų ir iszplaktoji mergpalaikė Zukowskaitė pirmuosius savo parodymus atszaukė, sakydami, kad Kaunę kaltino kunigą policijos ir prokuroro liepiami. Advokatų bylos buvo puikiausios, bet viskas, kaip į sieną su žirniais, sudžios liudytojus apszaukė papirktais, kreivai siekiancziais ir tt. Visi, kuriems teko klausyti tas kalbas ir liudytojų tyrinėjimą, tik pecziais glumžo, nesuprasdami, kas tai de sudas? P. protojeriejus Gorczakow, Universiteto Profesorius, iszsitarė, p¹rmą kartą savo amžiuje girdžias tokį sudą: Bil., gird, jei nusidėjo, tai tik par didelį karsztumą dėl visuomenės gero; už tą ne į Siberiją varyti, bet Vyskupo nubaudimo butu užtekę! — Jei popas teip szneka apie kunigą, tai gal jau per daug neteisingai viskas buvo. Kaip tai: kunigas iszlupė ir ant redakcijų pasuodino prekėją „gyvu tavoru“, t. y. pardavinėtoją mergaiczių į paleistuvystės namus, ir užtat turi atsidurti į Siberiją!! Kas cze yra? O tas, kad iszluptoji buvo sugulovė Kauno prokuroro, kurs visą liarmą ir pakėlė. Kokiems nusidėjeliams užtenka kalinio!!!

K. A. K.

Nauja kunijų „gudrybė“.

Trockis atsidengė naują kunigų gudrybę. Maskolių valdžia butu labai neteisinga, kad už tokį akylum perdėtinio nepadarytu feldmarszalu. Kauno gubernatoriui atsiuntė įsiai sztai kokį rasztą. — Žinoma, kad prie kožnos bažnyczios yra žmonės, vadinami marszalkomis, kurie szventomis dienomis kunigams tarnauja, nesza liktorius ir baldacnimą, su komžomis apsilvilkę, užlaiko parėdką. Jų tarnavimas, rodos, visai nekaltas, bet suvis kitaip yra isz tiesų: marszalkos tai ne bažnyczios tarnai, bet kunigų

agentai. Par juos kunigai sukelia žmones prieš vyresnybės parėdymus, ka jau nekartą teko regėti. Nepatinka kunigui mokykla, ir jisai par marszałką prikalba tėvus neleisti vaikų į mokyklą ir beregint tenai nei pusė nebelieka vaikų. Teippat ir kituose dalykuose. Matydamas tokį vodingumą marszałką, isako policijai suraszyti jų vardus ir pavardes ir sergėti kožną jų žingsnį. — Ir pradėjo policija landžioti, prie ko tik pakliuvo, teraudamis apie marszałkas. Nabagai nei nežino, jog jie tokie pavojingi maskolių rėdai!

K. A. K.

Spaudos dalykuose

Isz Petrapylės gauname žinią, jog spaudos dalykai neblogai stovią. Apszviestos Ministras sutinkas leisti lietuviams spaudą su lotyniszkomis literomis; tik Ministras Vidaus Dalykų manas tą klausimą reikią atidėti ant tolymesnio laiko. Taigi ir nėra žinios, kuometgi Mokyto Komiteto perstatymą įduos apsvarstymui į „Gosudarstvienyj Soviet“. Butu gerai, kad dabar įduotu, nės isz dabartinių septynių Sovieto sąnarių du tik tesą prieszingi. —

Ne teip ramu mums, perskaiczius atsakymus, kurius iszsiuntinėjo „Kanceliarija po priniatiju proszenij, na Wysoczajszee Imia prinssimycn“, kurie sziteip skamba: . . . „praszymuose iszguldyti meldimai apie leidimą spaudinti kningas lietuviszkoje kalboje lotyniszkomis literomis, na osnovanii poluczennyh g. Glavnoupravliajuszczim Kanceliarijeju Proszenij Wysoczajszycz Ukazaniuj ostawleny bez posledstwiuj“.

Tuotarpu, žinoma, niekas nieko gero nelaukė isz tos kanceliarijos: rengėjams praszymų buvo gana, kad jie bus įraszyti į regestrus; tai bent jų skaitlius liudys mūsų neatidėtiną reikalavimą. Bet jie „Vysoczajszija Ukazanija“ gali pasibaigti parodymu — „otkazat na otriez“. Ar paliks mums viltį dar par antruosius 30 m, kaip durniui, prižaddami nupirkti raudoną kepurę? Nebegal beiszmatyti, ką

ir bedaryt dėl parodymo, jog jau laiks ir didelis laikas paliauti mus varginus ir tamsybėje laikius . . .

„Ukininkas“ raszo, p. Smilga vyriausybei padavęs ar tris praszymus. Ant praszymo leisti spaudinti laikrasztį, vardu — „Ukės Reikalai“, atsakė-ne; ant kitų dar nesą atsakymo. Kadą p. Smilga runeszęs praszymą, kad leistu jam spaudinti lietuviszkas maldų kningas, cenzuros perdėtinis jam teip atsakęs: „Ką Tamistai rupi maldų kningos? tai kunigų reikals! Kunigai nepraszo, tai matyt jos nereikalingos“. P. Smilga neturėjęs ką ant to atsakyti, nės teisybė, juog kunigams daugiausiai pridera rupinties apie maldų kningas. Bet ką mes matome? Ne vienas isz mus dvasiszskijos apie tai nemislyja, né vienam tur but neatėjo į galvą pasirupinti, idant jų dvasiszskos avelės turētu ant ko melsties“. . . Karti tai tiesa, nėra vienok už ką pykti; geriaus bus, kad mūsų dvasiszskija pasirupins labiau apie literaturą. Teisybė vienok reikalauja pripažinti „Ukininko“ žodžius už perdėtus: tai ne tiesa, kad niekas isz Lietuvos dvasiszskijos nepasirupeno. Ne vienas ir ne du rupenos ir bandė, o rezultatus net „Sargę“ anais metais apskelbė. Rūpenas, bet visgi, sulyginus su visu skaitlium, mažai; geistina didesnis krutėjimas. —

Teip iszdaviką pamokino!

Į N. sodą kitados buvo atvarę burlioką Szvaksą, kurs dėlto vadino save „paselencziku“. Isz pradžios buvo jis tikra Dievo karonė visai apygardai, nės netiktai vogė ir apgavinėjo, bet da nekartą iszjuokė Katalikiszką tikyba, piktindamas musiszkius, ypatingai vaikus. Burliokui iszjuokti ir savo tikėjimą — paprastas daiktas. Lietuviai-jauniai, pagrįžę isz kariumenės, negali užmirszti, to pa-peiktino nelenkimo savo tikybos ir savo dvasiszskų. Niekur kitur negal atrasti tiek visokių juokingų pasakų, kaip ant maskolių dvasiszskų (popų) Sztai vienas su pasipiktinimu pasakoja, kaip vienas maskolis-vyresnysis, atbuvęs velykinę spaviednę ir priėmęs Priczastiją (Komuniją), ant tų pėdų apsigėrė ir ėmė keikti savo pravoslaviją už

tat, kad popas už spaviednę buvo atlupęs kelias grivinas. Tiesą pasakius, jug tai ne už spaviednę popai jema: tai yra jų velykinė kalėda, renkama tik negeramę laikę — prie dalijimo sakramentų; iszveizdi, kaip kad pardavinėtu sakramentus. Katalikų kunigams užginta ir ant Miszių Szv. priimti, sėdžiant konfessionalę (spaviednycioje), kad nepapiktintu žmonių. Jeigu maskoliai nelenkia tikybos, prie kurios vis-gi yra prisiriszę, kurioje iszauklėti, tai ką-gi besakyti apie svetimą tikyba, laikomą už prieszingą? Teip ir augszcziaus minavotas Szvaksas, jei užgirdo musiszkius besirokuojant apie atlaidus ar brolijas, niekuomet neapleido nepasitycziojęs, dėlto dorųjų žmonių pats nebuvo gerbiamas.

Vieną vakarą nuėjo Szvaksas prie netolimo kaimyno Antano Gigos ir atrado visą szejmyną bekalbant Rožančių. — „Kokių cze, sako, iszmislų neturite jūs katalikai! sztai mes nieko panaszaus nepildome, o nenustojame vadinties pravoslaunais“. — „Ką jūs turėsite kokius iszmislus (!), kad ir paprastuosę savo vieros dalykuosę (tikybos) ėsate tamsūs, kaip taboka rakažėje?“ — atkirto Giga. „Asz skaicziau neseniai lietuviszkamę laikrasztyje, kad vienas szviesesnis popas užsimanė dovanoti po kryželį tiems, kurie mokės prigulincziai persizėgnoti, isztarydami vienkart vardus Szv. Traicės. Buk isz viso burio nėvieno neradęs. Tai tikra tiesa; atsitikimas užraszytas jusų laikrasztyje „Prawosławnyje Wiedomosti“.

Szvaksas, girdėdamas, kad Giga giriasi skaitęs lietuviszkus laikraszczius, įpykęs už pažeminimą, pasiskubino nueiti į R. miestelį, esantį tik už dviejų vorstų ir apie viską praneszė urėdninkui Skudurui. Urėdninkui to tik ir tereikia. Tuojaus pasiėmė szimtininką, deszimtininkus ir du žandaru ir . . . atpuolęs iszkratė Giga. Giga dėl turėjimo turėjo laikraszczius, bet kad buvo nuo seno laiko skaitęs, žinojo, kaip reikia buti atsargingam, kur ir kaip slėpti. Todėl, nors maskoliai iszkratė visus trobėsius, vienok nieko nerado ir pradėjo trakti ant Szvakso už pamelavimą ir varginimą be reikalo. Szvaksui ir pacziam buvo gėda. Po kelių dienų jis vėl nuvyko prie Skuduro. „Poneli! —

sako: Giga neabejotinai turi liet. laikraszczius, tik moka paslėpti. Kad asz kaip gauceiau, budamas artie, įkiszcziiau naktyj' Gigai kur į pastogę, o Tamstos jau drąsiai gautumete grobi"! Urėdninkui kalba patiko. Neseniai buvo nukratęs vieną vaikiną, pareinantį isz Prusų su kningomis ir gazetomis. „Gerai, sako, asz tau suteiksiu; padaryk, kaip žadėjei — busi mano mylimas; tiktai veizdėk, kad paties nenutvertu“.

Szvaksas, gavęs keletą laikraszczių, tik laukė pugos (žieminės audros) kad paslėptu savo pėdus: sausio mėnėsyje tą nepirkęs gausi. Po Tryjų karalių pasikėlė puga, vėjas vertė sniegą. Vos sulaukęs aszmos vakaro, Szvaksas įsispraudė kumelėlę ir iszczliauzė pas Giga. Bevažiuodamas mislyja sau: „jei padėsiu ne už durų, tai ir atradus Giga iszsigins, sakys stacziai, kad neprietelius pakiszo. Benereiktu į vidų kaip nors įneszti? Pastatęs tadą arklį už kutės, pats prisigretino prie uždarytų langencyzių pasiklausyti, ką troboje veikia. Giga prie pecziaus atsisėdęs skaitė lietuviszką laikrasztį, jo moteris szalip verpė, o du suaugusiu sunu virves vijo. Szvaksas, girdėdamas skaitant, pamislijo: „bene seksis duris į priemenę atidaryti ir pasistojus ant trepių pakiszti laksztus ant virszaus?“ Sekės atidaryti duris, sekės rasti trepus; bet belipant augsztyn trepių spyris sugurgždėjo; Szvaksui rodės nebalsingai — neiszgirs, bet jautri Gigaiczio ausis iszgirdo. Paėmęs tadą lempelę, iszėjo paveizėti, ir iszvydęs svetimą žmogų ant trepių, suszuko: „vagis, vagis“! Ant to balso iszbėgo ant-rasis Gigaitis su tėvu ir nutvėrė Szvaksą da nenulipusį nuo trepių. Vos tik nutvėrė už žambo (skverno), kaip laikraszcziai — papt, papt! ir iszkrito ant žemės. Senas Giga tuojaus suprato, ko cze Szvaksas landžioja ir atsiliepė: Regiteis, kad vakar (ant Tryjų Karalių) buvo negerai paszvēstas vanduo, kad po apszlakstymo su juo, tavę velnias apsėdo; reikia aną nuo tavės pavaryti! Ir įsivedęs į kuknę davė, kiek tik lenda į kailį, kad ant koju nebegalėjo nabagas pastovėti. Reikia pakinkyti arklį ir iszvežti kur laukan, ale Gigaitis, nubėgęs į kutes, atrado jau furmanką. Įvėlę tadą pusgyvį Szvaksą, suszėrė arklį ir

paleidė namon. Szeip ne teip išivilkęs į trobą, Szvaksas pasisakė labai susirgęs; ir isztikro iszgulėjo keturias nedėlias.

Skuduras, užėjus darganotai dienai, nė miegti — nebe-miego, vis laukė Szvakso ateinant pasakyti, kamę paslėpė rasztus. Ant galo, nebeiszkėsdamas, apsnudo; vos tik už-migo, sztai, regis jam Szvaksas, beneszās didelį maiszą visokių lietuviszkų rasztų prie Gigos; nesza nabagas teip sunkiai, kad net kojios linksta. Priaina prie liepto, ale nedrįsta pereiti: tai maiszą padės, tai iskypai persižegnos, — vis bijo, kad maiszas neįtrauktų į vandenį. Ką regėdamas Skuduras isz antros pusės pasiskubino padėti; bet vos tik užėjo ant liepto: pliumpt! į vandenį ir apsimerkė. Susi-grėbęs rankomis už liepto, pradėjo szaukti ne savo balsu: pomagaite! pomagaite!! Ir spardyties po lovą. Urėdninkienė persigandusi, pradėjo kratyti vyrą, bene susirgo, ale gavo žinoti, jog tai buvo sapnas; rustus Skuduras nė nebegulė; pasirėmė ant lango ir vis norėjo perregėti nakties tamsumą; bene atsiskubina Szvaksas su žinią. Isztikro vėl apsnudo ir užgirdo Szvakso balsą: Spieszite, spieszite!! Pradžiuogęs szoko ir . . . iszkrusz langą. To jau buvo pardaug! Nieko nebelaukdamas, pats puolo prie Szvakso. Žiuri, o nelaimė! tas nė kelties nebesikelia. Iszpasakojo Skudurui viską ir praszė bent atmonyti Gigai. Urėdninkui ir tas patinka: per tokius atsitikimus į kieszėnę įkrinta, o Giga buvo tur-tingas. Ale kur cze tau! Gigos nepabaidysi! Urėdninkas szaukia: „tu nakties laikę pakainą žmogų sumuszei, į Sibe-riją nueisi! o Gigas: „asz tavo pakaino žmogaus nė regėti neregėjau, o kad man cze namuos nepakajų keli, tai szelauk“! Ir sugrėbęs už barzdos, iszmetė laukan.

Szvaksas iszgijo, ir kaip persimainė! Nutilo, musiszkių nebeužkabavoja, gazetas nors panosėje skaityk — nė žiurėti — nebežiurės. Vienu žodžiu pasidarė padorum kaimynu ir szlovę įgijo. Nors Gigai už pamokinimą nekuomet nedė-kavojo, ale teisybė reikalauja pasakyti, kad tai Giga pataisė Szvaksą.

Ekitis.

Isz rasztų a. a. kun. Ant. Bortkevicziaus Žemaiczių Vyskupui.

Akrostiks.

(Gaida, kaip: „Wilia naszym strumieni“).

V - ieszpats mums davė malonų Tėvelį
 O vardas Ano didis dėl Bažnyczios;
 L - ai tik Žemaicziai sergst dorybės kelį,
 O balso klauso piemens avinyczios.
 N - ekuomet nekris, bet vaikszeziuos szviesybėj,
 C - zionai tarp savęs gyvęs vis vienybėj
 Z - okoną Dievo ves su darbais poriai:
 A - mžius ant svieto praeis jiems padoriai.
 U - ž Tėvą mūsų melsties nepaliaukim
 S - iųskim prie Dievo szirdingąjį aczių!
 K - ad tokios loskos isz dangaus sulaukėm
 J - og Apasztalą turim isz Žemaiczių.
 S - augok Jį, Dieve, nuog kožnos nelaimės,
 V - esk keliu Tavo szvento tarnavimo,
 I - dant galėtu mus mokyť be baimės
 S - zventą užturėt mūsų Tikėjimą
 K - aipo lig sziolai su Petru vienybėj
 U - žlaikai skaiscziai Tavo avinyczia,
 P - riduok mums drąsmės gyventi dorybėj,
 S - augoties blogo ir mylėt Bažnyczia!

1872, sausio 20 d.

P. S. Staityk pradines literas isz virszaus apaczion,
 gausi: „Volonceauskis Vyskups“.

Nuo Redakeijos.

Jau spaudintas yra pirmasis sziometinis priedas prie „Tėvynės Sargo“ atskirioje nemažoje kniungelėje: Apie sunau-
dojimą vandenių, lietuviszkai paraszytą p. Szerno. Kiek-
 vienas skaitytojas „T. S.“ gaus ją veltui. Kitiems reiks
 mokėti. Panaszius priedus žadame duoti, jei nepritruks
 kasztu, kas bertainį. Neskundėkite aukų: rankraszczių yra.

P. Embei. Pavėlavome spaudinti Tamstos straipsnį vis laukdami užbaigos, kurią buvai prižadėjęs. Tolesniai nebeužteko kantrybės: spaudiname, kiek turime.

P. Vargdienėliui. Ką tiktai gavome nuo Tamstos, viską jau patalpinom. Apie Baisogalos kryžių nei negirdėjom. Praszome antrą kartą prisiusti: tai žinotinas dalykas. Kreipkitės prie Vaiszganto privatiszkai, tai už-rekomenduos tepliorių.

P. Paukszteliui kletkoje. Eilės į spaudą netinka. Už žinias, raszytas ne eilėmis, labai dėkavojame tik raszyk trumpiaus ir ne pamokslų budu. Religijos negal taikinti prie visokių mažmožių.

Ap garsinimai.

1. „GARSAS AM. LIETUVIU“

Nedėlinis laikrasztis, paszvēstas reikalams Lietuvių-katalikų Amerikoje, iszduodamas kun. B. Žindžiaus, kun. J. Kaulakio, kun. A. Kaupo, kun. M. Szedvydžio.

☞ Kasztuoja ant metų tik 1,20 dol. ☞

Piningus ir visokius rankraszczius reikia siusti ant szio Adreso:

REV. B. ZINDZIUS. ELIZABETH, N. J.

2. „LIETUVA“

nedėlinis politiszkas laikrasztis iszeina Chicagoje. Yra vienas isz svarbiausių lietuviszkų politiszkų laikraszczių. Rėdomas iszmintingai, žinios paduodamos akyvos, pažvilgiai abelni: nėra blaszkimos ir asabiszkumų. Žodžiu, laikrasztis vertas skaitymo. Prekė 3 dol. par metus.

A. Olszevskis Mgr. Sub. Sta. 60. No. Chicago III.

3. „TARNAS BAŽNYDZIOS“

mėnesinis katalikiskas ir tautiskas laikraštis.

Isleidžiamas tuom tarpu dviejų kampanų kun. SAURUSAICZIO
ir kun. GRICIAUS.

Prekė ant metų pusantro dolerio (1,50) kas iszkalno užsimokės.
Kožnas numeris kasztuoja po 15 centų. Į Prusus 6 mark.

Warterbury, Conn. Lietuviszkoje Spaustuvėje.

4. „VILTIS“

lietuviszkai - tautiskas darbininkiskas laikraštis, kuobepusisz-
kiausis, iszkleidžiamas darbininkų kuopelės kasztais.

Prekė — 1 doleris.

Su visokiais reikalais kreipkitės ant szio adreso:

V. J. Stagaras & Co. Shenandoah, Pa.

5. „Tėvynė“

Mėnesinis lietuviszkas laikraštis, iszeina Amerikoje, gaunamas už
50 centų Amerikoje ir už 50 kap. arba už 1 markę Europijoje.

Adresas redakcijos:

Rev. J. Žilinskas, Plymouth, Luz. Co., Pa.

Atsakas rėdaktorius J. Lapinas Tilžėje; prie jo siųst
rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipo-gi laikraszcziio
krautuvė. Antraszas: Herrn J. Lapinas, Tilsit, (Ostpr.)

Spaudinta pas J. Szenkę, Tilžėje.

Apgarsinimas.

Norėdamas mano draugbrolius katalikiszko tikėjimo, kurie Amerikon keliauja ir Tilžėje nepažystami, nuo periszkadų apginti, apsiėmiau jiems mano namuose nakvyne duoti ir juos su gerą rodą paszelpti.

Teipojau galima pas manę ir ruskių piningus ant prusiszkių iszmainyti.

Su guodone

J. Schoenke, Tilžėje,

Aukskalio ulyczioje 8.

Goldschmiedestrasse 8.

Dabar patlab iszėjo isz po spaudos naujei atspausta ant gražiaus popieros

Aukso Altorius arba Szaltinis dangiszkių skarbu su daugel

gražių abrozdu

tarp maldų szv. Miszių, taip kad kožnas klausydamas sz Miszių gal kožną maldelę su apdumojimu szv. Misz pasekti. Aukso Altorius kaip ir visos kitos mald kninges yra gaunamos pirkti pigiupigiausiai vienatin katalikiszkoje kningų fabrikoj pas

J. Schoenke, Tilžėje

Aukskalio Ulyczioje (Goldschmiedestrasse) 8.
